Tampereen
KAUPUNKISEUTU

Kuntien avustuskäytännöt ja kansalaistoiminnan tukeminen Tampereen kaupunkiseudulla

Loppuraportti
Joella Jaatinen
31.8.2026

Taulukot

Taulukko 1. Kuntien asukasluvut ja rekisteröityneiden yhdistysten lukumäärä v. 2025 5
Taulukko 2. Kuntien avustuslajit 6
Taulukko 3. Kuntien avustuslajien jakautuminen toimialojen kesken 7
Taulukko 4. Kuntien palkintojen, stipendien ja apurahojen jakautuminen toimialojen kesken 8
Taulukko 5. Pisteytysmallin käyttö toiminta-avustuksissa kunnittain 10
Taulukko 6. Lasten ja nuorten painotus liikunnan toiminta-avustusta haettaessa 10
Taulukko 7. Useamman toiminta-avustuksen myöntäminen kunnittain 11
Taulukko 8. Avustusten hakuaikataulut (pl. Tampere) 12
Taulukko 9. Tampereen avustusten hakuaikataulut 12
Taulukko 10. Avustusten hakukanavat ja erot kunnittain 13
Taulukko 11. Hakemukseen liitettävät liitteet kunnittain 14
Taulukko 12. Avustusten päätöksenteon jakautuminen kuntien välillä 15
Taulukko 13. Avustusten hakijamäärät suhteessa kunnan kaikkiin yhdistyksiin v. 2025 16
Taulukko 14. Kuntien haetut, myönnetyt ja hylätyt avustukset v. 2025 17
Taulukko 15. Kuntien raportointimallit avustuksen saamisen jälkeen 18
Taulukko 16. Tampereen kohdeavustusten raportointimallit 19
Taulukko 17. Yhteenveto kuntien myönnetyistä toiminta- ja kohdeavustuksista v. 2025 20
Taulukko 18. Toiminta-avustusten tiedot kunnittain (pl. Tampere) v. 2025 21
Taulukko 19. Tampereen toiminta-avustusten tiedot v. 2025 21
Taulukko 20. Kohdeavustusten tiedot kunnittain (pl. Tampere) v. 2025 22
Taulukko 21. Tampereen kohdeavustusten tiedot v. 2025 23
Taulukko 22. Toimialojen osuus kunnan kaikista avustuksista v. 2025 23
Taulukko 23. Tampereen toimialojen osuus ilman ei avoimessa haussa olevia avustuskohteita v. 2025 23
Taulukko 24. Kuntien avustusten enimmäisosuudet järjestöjen toiminnasta 25
Taulukko 25. Tampereen toiminta-avustusten merkitys järjestöille toimialan mukaan 26
Taulukko 26. Avustusten kohderyhmät eri kunnissa 28
Taulukko 27. Tampereen kohdeavustusten kohderyhmät 28
Taulukko 28. Kunnat ja sosiaali- ja terveysalan järjestöt 30
Taulukko 29. Kuntien palkitsemiset 31
Taulukko 30. Palkintojen tietojen saatavuus ja selkeys kuntien verkkosivuilla 32
Taulukko 31. Taiteenalat sekä oppilaitosten määrä kunnissa 33
Taulukko 32. Kuntien taiteen perusopetuksen järjestämistavat ja tukikäytännöt 33
Taulukko 33. De minimis -tuen ilmoittamisen käytännöt kunnittain 37
Taulukko 34. Kuntien osallistuva budjetointi 38

Kuviot

Kuvio 1. Rekisteröityneiden yhdistysten lukumäärä 1000 henkeä kohden kunnittain v. 2025 4
Kuvio 2. Avustusta hakeneiden osuus (%) kunnan kaikista yhdistyksistä v. 2025 16
Kuvio 3. Myönteisten toiminta- ja kohdeavustuspäätösten osuus (%) kunnittain v. 2025 17
Kuvio 4. Avustusten määrä yhtä kunnan asukasta kohti v. 2025 24
Kuvio 5. Järjestöille ja säätiöille tarjottu epäsuora tuki 34
Kuvio 6. Esimerkkejä epäsuorista tuista 35

Sisällys

1. Johdanto 1
2. Avustustoiminnan yleispiirteet 3
3. Kuntien avustusjärjestelmät 5
    3.1. Avustuslajit ja niiden rakenne kunnissa 5
    3.2. Avustusten jaottelu toimialoittain 6
    3.3. Avustusten myöntämisperiaatteet 8
4. Avustusten hakeminen ja käsittely 11
    4.1. Hakuaikataulut 11
    4.2. Hakeminen ja liitteet 13
    4.3. Päätöksenteko ja käsittely 14
    4.4. Avustusten hakijamäärät 15
    4.5. Avustusten maksatus ja raportointikäytännöt 18
5. Rahoitus 19
    5.1. Avustusten suuruus 19
    5.2. Avustusten rahoitusperiaatteet 24
6. Avustusten kohderyhmät ja paikallisuus 27
    6.1. Kohderyhmät 27
    6.2. Hyvinvointialueet ja sote-järjestöt 28
7. Palkinnot, stipendit ja apurahat 30
8. Taiteen perusopetuksen avustus 32
9. Epäsuora tuki 34
10. De minimis -tuki 36
11. Osallistuva budjetointi 37
12. Yhteenveto 39
Lähteet 41

1. Johdanto

Aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on olennainen osa toimivaa demokratiaa ja yhteiskunnan hyvinvointia. Järjestöt, yhdistykset ja säätiöt muodostavat merkittävän osan suomalaista kansalaisyhteiskuntaa ja toimivat yhteiskunnassa monissa erilaisissa rooleissa. Ne osallistuvat muun muassa palvelujen ja toiminnan järjestämiseen sekä vahvistavat ihmisten mahdollisuuksia osallistua ja toimia yhdessä. Järjestöt, yhdistykset ja säätiöt ovat myös osa kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvointijärjestelmää, ja ne tuottavat palveluja sekä järjestävät toimintaa, jota julkinen tai yksityinen sektori ei välttämättä tuota. (Manu, Pihlajamäki, Siltanen & Vainio, 2025.)

Kuntien myöntämät avustukset ja erilaiset tukimuodot ovat yksi keskeinen tapa tukea kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä paikallisesti. Niiden avulla kunnat tukevat esimerkiksi yhdistystoimintaa, kulttuuria, liikuntaa, nuorisotoimintaa ja muuta kansalaistoimintaa. Avustusten tavoitteena on edistää kuntalaisten hyvinvointia, lisätä osallistumismahdollisuuksia sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä paikallisella tasolla. (mm. Manu ym., 2025.) Vaikka avustustoiminnan perusidea on kunnissa samankaltainen, käytännön toteutustavat, ehdot ja rakenteet vaihtelevat kuntien välillä.

Kuntien avustustoimintaa ja siihen liittyviä käytäntöjä on tarkasteltu Suomessa aiemmissa selvityksissä, joissa on tuotu esiin muun muassa avustusjärjestelmien monimuotoisuus, tiedon hajanaisuus sekä käytäntöjen vaihtelevuus kuntien välillä. Esimerkiksi Turun kaupunkiseudulla toteutetussa selvityksessä liikuntaharrastusten avustusmalleista tarkasteltiin kuntien erilaisia avustusjärjestelmiä, niiden kohdentumista sekä avustusten taloudellista mittakaavaa, mikä osoitti kuntakohtaisten erojen olevan merkittäviä (Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä, 2024). Myös Oikeusministeriön viime vuonna julkaisemassa valtakunnallisessa kuntien ja hyvinvointialueiden avustustoiminnan selvityksessä korostettiin avustuksiin liittyvän tiedon ja määritelmien selkeyttämistä, hakuprosessien ja -järjestelmien kehittämistä sekä avustusten tavoitteita ja avustuskriteerejä koskevan tiedon avaamista (Manu ym., 2025).

Tampereen kaupunkiseudun vapaa-aikatyöryhmän vuosien 2024–2027 tiekartassa yhtenä kehittämiskohteena on järjestö- ja seuratoiminnan tukeminen sekä kuntien avustuskäytäntöjen tarkastelu. Tässä selvityksessä tarkastellaan ja vertaillaan Tampereen kaupunkiseudun kuntien järjestö- ja seuratoiminnan avustuskäytäntöjä sekä tunnistetaan niiden keskeisiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuvaa kuntien avustusjärjestelmistä ja tuoda esiin niiden käytännön toteutukseen sekä mahdolliseen kehittämiseen liittyviä havaintoja. Tarkastelu on ajankohtaista, sillä vaikka kuntien avustusjärjestelmien perusrakenteissa on paljon

yhtäläisyyksiä, niiden käytännön toteutustavat, ehdot ja rakenteet vaihtelevat kuntien välillä.

Tampereen kaupunkiseutu on kahdeksan kunnan vapaaehtoinen yhteenliittymä, jonka yhteistyötä organisoi Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä. Kaupunkiseutuun kuuluvat Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi. Vaikka tarkasteltavat kunnat muodostavat seudullisen kokonaisuuden, Tampereen kaupunkia tarkastellaan osin erillisenä sen suuremman koon ja tästä seuraavan avustusjärjestelmän monitasoisuuden vuoksi. Tästä syystä suora vertailu kaikkien kuntien välillä ei ole kaikilta osin tarkoituksenmukaista.

Tässä työssä tarkastelu rajautuu kuntien avustustoimintaan, joka kohdistuu erityisesti liikunnan, kulttuurin, nuorisotoiminnan sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen. Nämä osa-alueet muodostavat kunnissa keskeisen kokonaisuuden, johon suurin osa järjestö- ja seuratoiminnan avustuksista kohdentuu. Vaikka kuntien organisaatiot ja palvelurakenteet vaihtelevat, nämä toiminnot sijoittuvat yleensä sivistyspalveluiden tai vastaavan palvelualueen alle. Näiden osa-alueiden lisäksi tarkasteluun sisältyvät myös kuntien myöntämät palkinnot, stipendit ja apurahat, jotka täydentävät varsinaista avustusjärjestelmää.

Avustusten ja palkintojen ohella raportissa käsitellään myös muita kuntien tukimuotoja, kuten epäsuoraa tukea, taiteen perusopetuksen rahoitusta sekä osallistuvaa budjetointia siltä osin kuin ne liittyvät kuntien kokonaisvaltaiseen tukijärjestelmään. Lisäksi sivuamme hieman vuodelle 2026 uudistettua vähämerkityksellistä de minimis -tukea ja sen raportointivelvollisuutta.

Rajauksen ulkopuolelle jäävät muut kunnan tukimuodot, jotka kohdistuvat esimerkiksi infrastruktuuriin, asumiseen tai työllisyyteen. Tällaisia avustuksia ovat muun muassa yksityistieavustukset tiekunnille, hissiavustukset taloyhtiöille sekä esteettömyysavustukset palveluiden ja toimitilojen esteettömyyden parantamiseen. Lisäksi joissakin kunnissa on käytössä kesätyöseteli nuorten työllistämisen tukemiseksi sekä työllistämisen kuntalisä työnantajille. Kuntien avustustoiminta ulottuukin siis hyvin laajasti eri sektoreille ja kohderyhmille, vaikka kaikkia näitä tukimuotoja ei tässä raportissa tarkastella.

Raportin laatimisessa on hyödynnetty kuntien omia verkkosivuja sekä virallisia pöytäkirjoja ja viranhaltijapäätöksiä. Kuntien verkkosivuilta aineistoa on kerätty touko–elokuun aikana, ja sitä on täydennetty kuntien nimeämille yhteyshenkilöille toteutetuilla haastatteluilla. Kuntien varsinaisten avustussummien tarkastelussa käytetään vuoden 2025 lukuja, jotta summat ovat keskenään vertailukelpoisia. Vuoden 2026 avustussummia ei ole vielä kaikilta kunnilta saatavilla, sillä erityisesti kohdeavustusten hakuajat vaihtelevat kuntien välillä huomattavasti.

Seuraavissa luvuissa tarkastellaan kuntien avustustoimintaa vaiheittain eri näkökulmista. Ensin kuvataan avustustoiminnan keskeiset piirteet, minkä jälkeen vertaillaan kuntien avustusjärjestelmien rakennetta, avustuslajeja sekä niiden jaottelua toimialoittain. Tämän jälkeen analysoidaan avustusten myöntämisperiaatteita, hakemista ja käsittelyä sekä hakuaikatauluja ja päätöksentekoa. Lisäksi tarkastellaan avustusten rahoitusta, kohderyhmiä ja paikallisuusvaatimuksia sekä palkintoja, stipendejä ja apurahoja osana kuntien tukijärjestelmää. Palkitsemiskäytäntöjen jälkeen käsitellään erikseen taiteen perusopetuksen avustuksia osana kuntien tukimuotoja. Lopuksi tarkastellaan epäsuoran tuen muotoja, de minimis -tukea ja osallistuvaa budjetointia sekä kootaan keskeiset havainnot yhteenvedoksi.

2. Avustustoiminnan yleispiirteet

Oikeusministeriön selvityksen määritelmää mukaillen avustuksella tarkoitetaan tässä raportissa kunnan myöntämää vastikkeetonta tukea yleishyödylliseen tai yhteiskunnallisesti merkittävään toimintaan (Manu ym., 2025, s. 12–14). Suoralla tuella tarkoitetaan rahallista tukea, jota kunta myöntää esimerkiksi toiminta- ja kohdeavustuksina. Epäsuora tuki puolestaan muodostuu esimerkiksi tilojen ja palveluiden tarjoamisesta maksutta tai markkinahintaa edullisemmin. Avustuksen saajana voi olla rekisteröity yhdistys, säätiö, muu kolmannen sektorin toimija, rekisteröimätön työryhmä tai yksityishenkilö. Tässä selvityksessä suoraksi tueksi luetaan myös kuntien myöntämät palkinnot, stipendit ja apurahat, jotka täydentävät kunnan varsinaista avustusjärjestelmää.

Kunnilla on laaja harkintavalta siinä, millaista toimintaa ne avustavat ja miten avustuksia kohdennetaan, sillä avustustoiminta kuuluu kunnan yleiseen toimialaan (Manu ym., 2025, s. 22). Kuntien verkkosivujen perusteella avustuksilla edistetään useita erilaisia tavoitteita, jotka liittyvät sekä kunnan lakisääteisiin tehtäviin että yleiseen toimialaan. Lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat esimerkiksi kulttuuritoiminnan edistäminen sekä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Yleiseen toimialaan liittyvillä avustuksilla voidaan puolestaan tukea esimerkiksi yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja paikallista aktiivisuutta.

Avustustoiminnalla voidaan siten samanaikaisesti tavoitella useita erilaisia päämääriä. Esimerkiksi kulttuurijärjestölle myönnetty avustus voi edistää kunnan kulttuuritoimintaa, kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta. Samalla avustukset vahvistavat järjestöjen toimintaedellytyksiä ja mahdollistavat monipuolisen kansalaistoiminnan. Järjestöjen toimintaa tukemalla kunnat voivat myös täydentää omaa palvelutuotantoaan ja tavoittaa sellaisia väestöryhmiä, joita kunnan omat palvelut eivät välttämättä muuten tavoita. Avustusten myöntämistä ohjaavat vuosittain talousarviossa osoitetut määrärahat sekä kunnan strategiset tavoitteet ja linjaukset. (Manu ym., 2025, s. 22.)

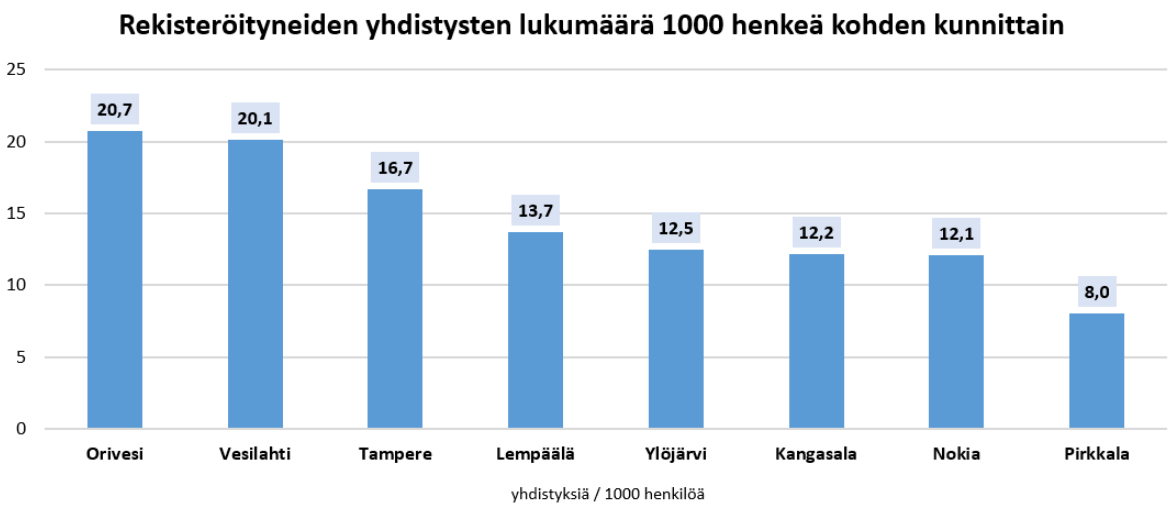
Kuntien avustustoiminnan toimintaympäristöä voidaan havainnollistaa tarkastelemalla kunnissa rekisteröityneiden yhdistysten määrää vuodelta 2025 sekä absoluuttisesti että suhteessa väestöön. Yhdistysten kokonaismäärä perustuu Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin, joka sisältää kaikki kuntaan rekisteröidyt yhdistykset, eikä sen perusteella voida erotella aktiivisesti toimivia yhdistyksiä toimimattomista. (Patentti- ja rekisterihallitus, 2026; Tilastokeskus, 2026.) Taulukko 1 osoittaa asukasluvun ja rekisteröityneiden yhdistysten määrän välillä on melko selkeä yhteys. Orivedellä oli kuitenkin enemmän rekisteröityneitä yhdistyksiä kuin Pirkkalassa, vaikka Oriveden asukasluku oli alle puolet Pirkkalan asukasluvusta.

Kun alueella toimivat yhdistykset suhteutetaan kunnan väkilukuun, huomataan pienempien kuntien nousevan taulukossa korkealle. Orivedellä ja Vesilahdessa rekisteröityneiden yhdistysten määrä 1 000 henkeä kohti oli molemmilla yli 20, kun taas Pirkkalassa vastaava luku jäi kahdeksaan. Muissa kunnissa rekisteröityjen yhdistysten määrä tuhatta asukasta kohti oli noin 12–17.

On huomattavaa, että alla olevissa taulukoissa oli huomioitu ainoastaan rekisteröidyt yhdistykset. Tarkastelun ulkopuolelle jäivät näin ollen muut mahdolliset avustuksen saajat, kuten säätiöt, osuuskunnat ja muut yhteisöt, jotka myös voivat hakea ja saada kunnilta avustuksia. Taulukot eivät myöskään rajanneet yhdistyksiä toimialan mukaan, vaan ne kattoivat kaikki kunnissa toimivat rekisteröidyt yhdistykset.

Tästä huolimatta rekisteröityjen yhdistysten määrän tarkastelu tarjoaa yhden tavan hahmottaa kuntien järjestökentän kokoa ja avustustoiminnan toimintaympäristöä. Käytännössä merkittävä osa kuntien avustuksista kohdistuu liikunnan, kulttuurin, nuorisotoiminnan sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden parissa toimiville yhdistyksille, jotka muodostavat suuren osan kuntien järjestökentästä. Näin ollen yhdistysten kokonaismäärän tarkastelu antaa perustellun yleiskuvan avustustoiminnan mittakaavasta ja toimintaympäristöstä, vaikka mukana on myös muita toimialoja.

Kuvio 1. Rekisteröityneiden yhdistysten lukumäärä 1000 henkeä kohden kunnittain v. 2025

Taulukko 1. Kuntien asukasluvut ja rekisteröityneiden yhdistysten lukumäärä v. 2025

Kunta	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Asukasluku	34 379	25 041	36 571	8 858	21 373	263 526	4 532	33 658
Rekisteröityjen yhdistysten määrä	420	344	442	183	172	4403	91	422
Yhdistyksiä / 1000 henkilöä	12,2	13,7	12,1	20,7	8,0	16,7	20,1	12,5

Kuntien välillä on eroja myös avustusjärjestelmien laajuudessa ja rakenteessa. Suuremmissa kaupungeissa avustuslajeja on tyypillisesti enemmän, ja avustuksia myönnetään useiden eri toimialojen kautta. Useimmissa kunnissa avustusjärjestelmä rakentuu kuitenkin kahden päämuodon varaan, jotka ovat toiminta- ja kohdeavustukset. Toiminta-avustuksilla tuetaan yhdistysten jatkuvaa perustoimintaa, kun taas kohdeavustukset kohdistuvat yksittäisiin hankkeisiin, projekteihin ja tapahtumiin. Näiden lisäksi kunnissa voidaan myöntää myös muita tuen muotoja, kuten palkintoja, stipendejä ja apurahoja, joilla tunnustetaan yksilöiden tai yhteisöjen saavutuksia sekä tuetaan esimerkiksi kulttuuri- ja harrastustoimintaa. Joissakin kunnissa on käytössä lisäksi erityyppisiä avustusmuotoja, kuten sopimuksellisia avustuksia tai nuorille kohdennettuja avustuksia, jotka täydentävät perusrakennetta.

Avustusten myöntämistä rajoittavat kunnissa pääosin samankaltaiset periaatteet. Avustuksia ei yleensä myönnetä voittoa tavoittelevaan toimintaan, yritystoimintaan tai toimintaan, joka tuottaa ensisijaisesti yksityistä hyötyä. Lisäksi poliittinen ja uskonnollinen toiminta rajataan usein avustusten ulkopuolelle, vaikka toiminnan taustalla oleva ideologinen tai arvopohjainen näkökulma sinänsä voi olla hyväksyttävä. Avustusten käytön edellytetään kohdistuvan laajemmin kuntalaisiin, eikä esimerkiksi yhdistyksen sisäiseen virkistystoimintaan tai pelkästään jäsenistön omaan käyttöön. Vaikka peruslinjaukset ovat samankaltaisia, kuntien välillä löytyy eroja siinä, kuinka yksityiskohtaisesti rajoitukset ja myöntämisperusteet on määritelty. Osa kunnista esittää tarkkoja ja laajoja kriteerilistoja, kun taas toiset tyytyvät yleisluonteisempiin linjauksiin, jolloin avustusten myöntäminen perustuu enemmän kokonaisharkintaan.

3. Kuntien avustusjärjestelmät

3.1. Avustuslajit ja niiden rakenne kunnissa

Kuten edellisessä luvussa todettiin, kuntien avustusjärjestelmät rakentuvat pääosin kahden keskeisen avustusmuodon varaan, jotka ovat toiminta- ja kohdeavustukset. Nämä avustusmuodot muodostavat rungon kaikissa kahdeksassa seudun kunnassa, ja ne esiintyvät jokaisessa kunnassa joko samannimisinä tai sisällöllisesti vastaavina tukimuotoina. Esimerkiksi Pirkkala käyttää kohdeavustuksesta termiä projektituki, kun taas Orivedellä puhutaan harkinnanvaraisesta avustuksesta.

Perusrakenteen lisäksi kunnissa on käytössä vaihteleva määrä täydentäviä avustusmuotoja, mikä luo eroja avustusjärjestelmien rakenteisiin. Tämän kaltaisia avustusmuotoja on Nokialla käytössä oleva sopimuksellinen avustus sekä Oriveden ja Ylöjärven nuorilta nuorille kohdistettu avustus, jossa päätökset avustuksen kohdentamisesta tekee nuorisovaltuusto tai lautakunta nuorisovaltuuston esityksen pohjalta. Myös rahastot ja erilliset apurahajärjestelmät, kuten Kangasalan Björkqvist-rahasto, Lempäälän Kapteenien rahasto tai Oriveden opintorahasto, tuovat omia erityispiirteitään avustusjärjestelmiin.

Avustusten lisäksi kaikissa kunnissa palkitaan vuoden aikana ansioituneita toimijoita esimerkiksi urheilun, opiskelun tai taiteen saralta, mutta palkintojen sisältö vaihtelee hyvin paljon kuntien välillä tuhansista euroista ansiomerkkeihin. Myös palkittavien määrä ja palkitsemisen laajuus eroavat huomattavasti kunnittain. Palkintojen lisäksi kaikki kunnat myöntävät yhdistyksille epäsuoraa tukea muun muassa alennettujen tilavuokrien muodossa.

Taulukko 2. Kuntien avustuslajit

Kunta	Toiminta-avustus	Kohdeavustus	Erityisavustukset	Rahastot / apurahat	Palkinnot ja stpendit	Epäsuora tuki
Kangasala	✅	✅	❌	✅	✅	✅
Lempäälä	✅	✅	❌	✅	✅	✅
Nokia	✅	✅	✅	❌	✅	✅
Orivesi	✅	✅	✅	✅	✅	✅
Pirkkala	✅	✅	❌	❌	✅	✅
Tampere	✅	✅	✅	✅	✅	✅
Vesilahti	✅	✅	❌	❌	✅	✅
Ylöjärvi	✅	✅	✅	❌	✅	✅

3.2. Avustusten jaottelu toimialoittain

Kuntien avustuksissa esille nousevat liikunnan, kulttuurin ja nuorisotoiminnan avustukset, joihin lähes jokainen kunta kohdistaa ainakin joko toiminta- tai kohdeavustusta. Orivesi poikkeaa kuitenkin tarkastelluista kunnista siinä, ettei sen avustusjärjestelmä toiminta-avustuksissa perustu toimialakohtaisiin avustuksiin. Kaupunki myöntää yleisavustuksia ja toiminta-avustuksia, jotka ovat kaikkien yhdistysten haettavissa toimialasta riippumatta. Vertailun yhdenmukaistamiseksi molemmat avustusmuodot on tässä tarkastelussa luokiteltu toiminta-avustuksiksi. Toiminta-avustus on tarkoitettu yhdistyksen perustoiminnan tukemiseen, kun taas yleisavustusta voidaan käyttää laajemmin myös hankkeisiin ja muihin kehittämistoimenpiteisiin.

Lähes jokaisessa kunnassa avustuksia jaetaan myös hyvinvointia, osallisuutta ja aktiivisuutta edistävään toimintaan, mutta niiden rooli sekä tarkka ilmaisumuoto

vaihtelevat kunnittain. Tässä raportissa käytetään termiä hyvinvointi ja osallisuus kuvaamaan tämän kaltaisia avustuksia. Kunnat, joissa tätä toimialaa ei ollut, painottivat samoja teemoja kuitenkin yleisavustuksessa.

Yleisavustus tai muu ei toimialasidonnainen avustus muodostaa kunnissa eräänlaisen täydentävän avustusluokan. Siihen kuuluvat avustukset, joita ei ole rajattu tiettyyn toimialaan, ja joita voivat lähtökohtaisesti hakea erilaiset yhdistykset toimialastaan riippumatta. Kunnissa tämän luokan laajuus kuitenkin vaihtelee. Vesilahdessa ja Orivedellä kyse on laajemmista yleisavustuksista, kun taas Nokialla ja Pirkkalassa vastaavanlainen avustus on rajatumpi ja euromäärältään pienempi. Hyvinvoinnin ja osallisuuden avustukset toimivat joissakin kunnissa osittain myös tällaisena täydentävänä luokkana, johon voidaan kohdentaa avustuksia silloin, kun toiminta ei selkeästi kuulu liikunnan, kulttuurin tai nuorisotoiminnan piiriin.

Yleisimpien toimialojen lisäksi Tampereella avustuksia myönnetään myös muille palvelualoille, kuten eläinsuojeluun ja yksityisteiden kunnossapitoon. Muut toimialat -kategoriassa on myös Lempäälän taiteen perusopetuksen rahoitus, joka muodostaa osan kulttuurin toiminta-avustusten kokonaisuutta, mutta ne erotellaan kunnan päätöksenteossa omaksi avustuskokonaisuudekseen. Koska taiteen perusopetuksen rahoitus on Lempäälässä eritelty muista kulttuurin toiminta-avustuksista, sitä ei ole sisällytetty kuntien väliseen toimialakohtaiseen avustusvertailuun, vaan rahoitusta tarkastellaan erikseen taiteen perusopetusta käsittelevässä luvussa.

Taulukko 3. Kuntien avustuslajien jakautuminen toimialojen kesken

Kunta	Yleisavustus / ei toimialasidonnainen	Liikunta	Kulttuuri	Nuorisotyö	Hyvinvointi ja osallisuus	Muut toimialat
Kangasala	-	toiminta, kohde	toiminta, kohde	toiminta, kohde	toiminta	-
Lempäälä	-	toiminta, kohde	toiminta, kohde	toiminta, kohde	toiminta, kohde	taiteen perusopetus (avustus)
Nokia	toiminta, sopimuksellinen	toiminta, kohde	toiminta, kohde	toiminta, kohde	toiminta, kohde	kylä- ja omakotiyhdistykset (elinkeinopalvelut)
Orivesi	toiminta, harkinnanvarainen	koulutuskorvaus	-	kohde (nuorilta nuorille -avustus)	-	-
Pirkkala	projektituki	toiminta	toiminta	toiminta	toiminta	ympäristö
Tampere	-	toiminta, kohde	toiminta, kohde	toiminta, kohde	toiminta, kohde	useita (mm. ympäristö, eläinsuojelu)
Vesilahti	toiminta	toiminta	toiminta, kohde	toiminta	-	-
Ylöjärvi	-	toiminta	kohde	toiminta, kohde (nuva-raha)	toiminta, kohde	ympäristö

Myös palkinnot, apurahat ja stipendit kohdistuvat pääosin samoille keskeisille toimialoille kuin edellä tarkastellut avustuslajit. Palkinnot voivat olla joko yleisluontoisia (esimerkiksi Vuoden kuntalainen) tai toimialakohtaisia liikunnan, kulttuurin, nuorison tai hyvinvoinnin ja osallisuuden sektoreilta. Palkitsemisten lisäksi osa kunnista jakaa apurahoja, jotka on kohdennettu pääasiassa kulttuurin ja opiskelun puolelle.

Kuntien palkitsemisissa korostuvat paljon palkinnot sekä stipendit. Stipendit ovat rahallisia tunnustuksia ja niiden jako korostuu erityisesti liikuntapalveluissa, missä

kunnat palkitsevat menestyneitä urheilijoita sekä joukkueita. Palkinto voi puolestaan olla esimerkiksi muistoesine, kunniakirja tai rahapalkinto.

Taulukko 4. Kuntien palkintojen, stipendien ja apurahojen jakautuminen toimialojen kesken

Kunta	Yleisluontoinen	Liikunta	Kulttuuri	Nuoriso	Hyvinvointi ja osallisuus	Opiskelu
Kangasala	palkinto	stipendi	stipendi, apuraha	stipendi	-	stipendi, apuraha
Lempäälä	-	palkinto, stipendi	palkinto	palkinto	palkinto	-
Nokia	-	palkinto, stipendi	palkinto, stipendi	palkinto, stipendi	palkinto	-
Orivesi	-	palkinto, stipendi	palkinto, stipendi, apuraha	palkinto, stipendi	-	apuraha
Tampere	palkinto	palkinto	palkinto, apuraha	palkinto	palkinto	-
Pirkkala	palkinto	-	-	-	-	
Vesilahti	-	palkinto, stipendi	palkinto	palkinto	palkinto	-
Ylöjärvi	-	palkinto, stipendi	palkinto	-	palkinto	-

3.3. Avustusten myöntämisperiaatteet

Kuntien avustusten myöntämisperiaatteet kuvaavat kriteerejä ja ehtoja, joiden perusteella avustuksia myönnetään eri toimijoille. Kuntien välillä esiintyy eroja siinä, kuinka yksityiskohtaisesti periaatteet on määritelty sekä kuinka selkeästi ne on tuotu esille. Osa kunnista esittää tarkkoja ja yksityiskohtaisia kriteereitä, kun taas toisissa kunnissa periaatteet ovat yleisluonteisempia ja jättävät enemmän tilaa harkinnalle. Vaikka tarkemmat käytännöt voivat vaihdella myös avustuslajeittain, tarkastelussa on tunnistettavissa useita yhteisiä teemoja, joiden kautta kuntien myöntämisperiaatteita voidaan vertailla.

Sisällöllisesti tarkasteltuna lähes kaikissa kunnissa arvioinnissa painottuvat toiminnan laatu ja tavoitteellisuus sekä toiminnan laajuus ja vaikuttavuus. Avustuksia myönnettäessä tarkastellaan esimerkiksi toiminnan suunnitelmallisuutta, aktiivisuutta, osallistujamääriä sekä sitä, millaisia vaikutuksia toiminnalla arvioidaan olevan kuntalaisiin ja paikallisyhteisöön. Pelkkä toiminnan määrä ei kuitenkaan useimmissa kunnissa yksin ratkaise avustuksen myöntämistä tai sen suuruutta, vaan arvioinnissa korostuu myös toiminnan sisällöllinen laatu ja tarkoituksenmukaisuus.

Yhteinen piirre kunnille on myös hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen. Useissa avustusohjeissa korostetaan toiminnan merkitystä kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja aktiivisen kansalaistoiminnan vahvistajana. Samalla arvioidaan toiminnan saavutettavuutta ja avoimuutta sekä sitä, kuinka laajasti eri väestöryhmillä on mahdollisuus osallistua toimintaan. Erityisesti lasten ja nuorten toiminnan tukeminen nousee useissa kunnissa keskeiseksi arviointiperusteeksi, joskin sen painoarvo vaihtelee toimialoittain ja kunnittain.

Myös hakijan taloudelliset edellytykset muodostavat keskeisen osan avustusten arviointia. Kunnat tarkastelevat avustuksen tarvetta, hakijan muuta rahoitusta, omarahoitusosuutta sekä talouden kokonaisuutta. Tarkoituksena on kohdentaa

avustukset toimijoille, joilla on todellinen tarve julkiselle tuelle ja joiden toiminta on taloudellisesti kestävällä pohjalla.

Vaikka kuntien käyttämät arviointiperusteet ovat sisällöllisesti hyvin samankaltaisia, tarkastelu osoittaa, että merkittävimmät erot liittyvät arviointitapoihin. Osa kunnista hyödyntää yksityiskohtaisia pisteytys- ja painotusmalleja, joissa eri arviointikriteerien vaikutus avustuksen määrään on määritelty ennalta. Toisissa kunnissa arviointi perustuu kokonaisharkintaan, jossa yksittäisten arviointiperusteiden painoarvoa ei ole sidottu numeeriseen pisteytykseen. Näin ollen kuntien väliset erot eivät kohdistu ensisijaisesti siihen, mitä asioita arvioidaan, vaan siihen, miten arviointikriteerejä sovelletaan käytännön avustuspäätöksissä.

Laajimmin pisteytystä hyödynnetään Nokialla, jossa se kattaa kaikki toiminta-avustuksen kohdealat. Kangasalla ja Ylöjärvellä pisteytys on käytössä liikunnan ja nuorisotoiminnan avustuksissa, kun taas Tampereella pisteytys rajautuu vain liikunnan yleisavustukseen. Lempäälässä, Orivedellä, Pirkkalassa ja Vesilahdessa pisteytystä ei ole käytössä lainkaan.

Pisteytyksen käyttö sijoittuu kunnissa erityisesti liikunnan ja nuorisotoiminnan toiminta-avustuksiin. Haastattelujen perusteella nämä toimialat koettiin kunnissa sellaisiksi, joissa pisteytys on mielekästä, sillä avustusta hakevat toimijat ovat rakenteeltaan melko samankaltaisia. Tämä mahdollistaa eri hakijoiden vertaamisen esimerkiksi jäsenmäärän tai lapsiin ja nuoriin kohdistuvan toiminnan perusteella. Näin hakemuksia voidaan suhteellisen suoraviivaisesti asettaa keskenään järjestykseen.

Sen sijaan kulttuurin sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden avustuksissa pisteytyksen käyttö on vähäisempää tai sitä ei käytetä lainkaan. Haastatteluissa tuotiin esille, miten näillä toimialoilla hakijat ja toiminnan muodot ovat hyvin vaihtelevia, mikä tekee yhtenäisten määrällisten kriteerien soveltamisesta haastavaa. Esimerkiksi kertaluonteisen tapahtuman ja säännöllisesti toteutettavan toiminnan keskinäinen vertailu ei ole yksiselitteistä, minkä vuoksi arviointi perustuu useimmiten laajempiin laadullisiin kriteereihin ja kokonaisharkintaan.

Kohdeavustusten osalta kuntien käytännöt näyttäytyvät sen sijaan huomattavasti yhtenäisempinä kuin toiminta-avustuksissa. Kaikissa tarkastelluissa kunnissa kohdeavustusten myöntäminen perustuu laadullisiin arviointikriteereihin, joissa painotetaan muun muassa tapahtuman laajuutta, vaikuttavuutta, toiminnan kehittämistä, saavutettavuutta, yhdenvertaisuuden edistämistä sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemista. Näin ollen kohdeavustusten arviointi rakentuu pääasiassa tapauskohtaisen kokonaisharkinnan varaan ilman selkeää pisteytykseen perustuvaa mallia.

Taulukko 5. Pisteytysmallin käyttö toiminta-avustuksissa kunnittain

Pisteytyksen käyttö toiminta-avustuksissa kunnittain		
Kunta	Onko käytössä pisteytys?	Millä toimialoilla käytössä pisteytys?
Kangasala	☑	liikunta, nuoriso
Lempäälä	✗	-
Nokia	✓	liikunta, kulttuuri, nuoriso, hyvinvointi ja osallisuus, muu kansalaistoiminta
Orivesi	✗	-
Pirkkala	✗	-
Tampere	☑	liikunta
Vesilahti	✗	-
Ylöjärvi	☑	liikunta, nuoriso

✓ = käytössä kaikilla toimialoilla
☑ = käytössä osassa toimialoja
✗ = ei pistetystä, vaan päätös perustuu kokonaisharkintaan

Vaikka kuntien arviointiperusteet ovat sisällöllisesti pitkälti samankaltaisia, liikunnan toiminta-avustuksissa erot korostuvat erityisesti siinä, miten lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa painotetaan. Kangasalla, Tampereella ja Ylöjärvellä painotus on sidottu selkeisiin prosenttiosuuksiin, mikä tekee arvioinnista läpinäkyvää. Nokialla lasten ja nuorten määrä huomioidaan osana toiminnan vaikuttavuuden arviointia, joka muodostaa 50 prosenttia kokonaisarvioinnista. Lasten ja nuorten määrälle ei kuitenkaan ole määritelty tästä kokonaisuudesta erillistä painoarvoa, vaan se on yksi vaikuttavuuden arvioinnissa huomioitavista tekijöistä. Lempäälässä ja Pirkkalassa puolestaan lapsia ja nuoria ei ole nostettu esiin erillisenä kriteerinä, vaan painotus kohdistuu laajemmin yhdistyksen kaikkiin toiminnassa mukana oleviin jäseniin. Vesilahdessa lapset ja nuoret huomioidaan laadullisena tekijänä ilman määrällistä painotusta.

Taulukko 6. Lasten ja nuorten painotus liikunnan toiminta-avustusta haettaessa

Liikunnan toiminta-avustus		
Kunta	Painotetaanko avustuksen myöntämisessä lapsia ja nuoria?	Pisteytys käytössä
Kangasala	✓ 60 %	✓
Lempäälä	✗	✗
Nokia	✓ ei tarkkaa prosenttiosuutta	✓
Pirkkala	✗	✗
Tampere	✓ 60 %	✓
Vesilahti	✓ laadullinen painotus	✗
Ylöjärvi	✓ 50 %	✓

Orivesi ei myönnä erikseen liikunnan toiminta-avustusta, mutta yleisavustuksia haettaessa lasten ja nuorten huomioiminen katsotaan lisäarvoksi

Kuntien välillä on myös eroja siinä, voiko yhdistys saada useamman toiminta-avustuksen saman vuoden aikana eri kunnissa. Suurimmassa osassa kunnista yhdistys voi saada useamman avustuksen silloin, kun ne kohdistuvat selkeästi eri toimintoihin tai käyttötarkoituksiin, mutta samaan toimintaan kohdistuvaa päällekkäistä rahoitusta ei myönnetä.

Vesilahti erottuu ainoana kuntana, jossa avustuksia voidaan myöntää samalle toimijalle useista eri avustuskategorioista, mikäli hakemuksen avustuskohteet sopivat kriteereihin ja avustuskategoriaan. Sen sijaan Nokialla, Pirkkalassa ja Ylöjärvellä käytäntö on

selkeästi rajoittavampi, eikä yhdistykselle myönnetä useampaa toiminta-avustusta saman vuoden aikana.

Taulukko 7. Useamman toiminta-avustuksen myöntäminen kunnittain

	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Tampere	Pirkkala	Vesilahti	Ylöjärvi
Voiko yhdistys saada useamman toiminta-avustuksen vuodessa?	🟡	🟡	✗	🟡	🟡	✗	✓	✗

✓ = kyllä 🟡 = mahdollinen eri käyttötarkoituksiin ✗ = ei

4. Avustusten hakeminen ja käsittely

4.1. Hakuaikataulut

Hakuaikataulut on jaettu taulukossa kolmeen eri kategoriaan, jotka ovat tarkasti määritelty hakuaika, epätarkka hakuaika (ilmoitettu väljemmin, esimerkiksi haku keväisin tai syksyisin) sekä jatkuva haku. Tarkasteluun on otettu mukaan ainoastaan ne avustuslajit, joissa haku toteutetaan erillisen hakumenettelyn kautta. Näin ollen tarkastelun ulkopuolelle on rajattu esimerkiksi monet palkinnot ja stipendit, jotka perustuvat esityksiin eivätkä avoimeen hakuun.

Useimmissa kunnissa toiminta-avustusten haku keskittyy alkuvuoteen ja hakuaika on usein määritelty tarkasti kuukauden mittaiseksi. Suurin poikkeus on Lempäälä, jonka toiminta-avustusta haetaan edellisenä vuotena, jotta käytössä oleva avustus olisi järjestöllä jo heti toimintakauden alussa. Toiminta-avustuksiin verrattuna kohdeavustusten hakukäytännöt vaihtelevat selkeästi enemmän kuntien välillä ja haku voikin olla joko kerran tai kahdesti vuodessa tai vaihtoehtoisesti olla koko ajan jatkuva.

Hakukäytännöt vaihtelevat myös saman kunnan sisällä. Esimerkiksi Orivedellä osa avustuksista on sidottu tarkkaan hakuaikaan, mutta hakuajankohdat sijoittuvat eri kuukausille vuoden aikana. Tämän lisäksi harkinnanvarainen avustus sekä Nuorilta nuorille -avustus ovat jatkuvassa haussa. Samankaltainen vaihtelu näkyy myös Kangasalan stipendeissä. Liikunta- ja urheilustipendien hakuaika ajoittuu loka–marraskuuhun, kun taas kulttuuristipendin haku tapahtuu keväisin maaliskuussa. Myös Kangasalla nuorisotoiminnan sekä kulttuurin kohdeavustukset ovat haettavissa muiden toiminta-avustusten kanssa samaan aikaan maaliskuussa, mutta liikunnan kohdeavustusta haetaan vasta marraskuussa.

Taulukko 8. Avustusten hakuaikataulut (pl. Tampere)

Kunta	Avustuslaji	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
Kangasala	Toiminta- ja muut kohdeavustukset			■									
	Liikunnan kohdeavustus											■	
	Stipendit			■							■	■	
	Björkqvist-rahasto									■	■	■	
Lempäälä	Toiminta-avustukset									■	■		
	Kohdeavustukset			■						■	■		
Nokia	Toiminta-avustukset			■									
	Kohdeavustukset	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Orivesi	Toiminta-avustukset			■									
	Koulutuskorvaus	■											
	Taitelijan apuraha	■											
	Harkinnanvarainen avustus	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Nuorilta-nuorille avustus	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Opintorahaston apurahat										■		
Pirkkala	Toiminta-avustus	■	■										
	Projektituki	■	■						■				
Vesilahti	Toiminta- ja kohdeavustukset		■										
Ylöjärvi	Toiminta-avustukset			■									
	Kohdeavustukset			■						■			
	Nuva-raha			■									

■ = tarkka hakuaika ■ = epätarkka hakuaika (haku keväällä ja syksyllä) ■ = jatkuva haku

Tampereen avustuksia on tarkasteltu erillisessä taulukossa sen avustusjärjestelmän laajuuden vuoksi. On kuitenkin hyvä huomioida, etteivät Tampereen kaikki avustukset ole avoimessa haussa, vaan osa näistä on suunnattu rajatulle kohderyhmälle. Tällaisia avustuksia ovat taidelaitosten ja merkittävän hyvinvointia edistävän toiminnan yleisavustukset sekä talviuintisaunojen hoitoavustus.

Toiminta-avustusten osalta Tampereen avustushakukäytännöt noudattavat Lempäälän kanssa samoja periaatteita, eli avustusten haku tapahtuu jo edellisvuoden puolella. Tampere siirtyi tosin tähän käytäntöön kaikkien yleisavustusten osalta vasta tänä syksynä eli vuonna 2026 ja aikaisemmin osa yleisavustuksista on haettu tammikuussa. Kuten kehyskunnissa, myös Tampereen toiminta-avustuksia voi hakea kerran vuodessa. Kohdeavustusten haku on sen sijaan pääsääntöisesti koko vuoden jatkuvaa. Poikkeuksina tästä on kulttuurin kehittämisavustukset sekä talviuintisaunojen hoitoavustus, joiden haku ajoittuu syksylle sekä liikunnan projektiavustus, jota ei voi hakea joulukuussa.

Taulukko 9. Tampereen avustusten hakuaikataulut

Avustuksen kohde	Tarkempi määritelmä	Laji	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu
Kulttuuri	Kulttuurin kerta-avustukset	Kohde	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Ammattitaiteilijoiden apurahat	Apuraha	■											
	Kulttuurivähemmistöjen yleisavustukset	Toiminta									■	■		
	Kulttuuri- ja taideyhteisöjen yleisavustukset	Toiminta									■	■		
	Kulttuuriharrastustoimintaa järjestävien yhteisöjen yleisavustukset	Toiminta									■	■		
	Kulttuurin kehittämisavustukset	Kohde									■	■	■	
	Taidelaitosten yleisavustukset 🔒	Toiminta									■	■		
	Festivaalien ja suuret yleisötapahtumien yleisavustukset	Toiminta									■	■		
Liikunta	Liikunnan yleisavustus	Toiminta									■	■		
	Soveltavan liikunnan yleisavustus	Toiminta									■	■		
	Liikunnan projektiavustus	Kohde	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
	Talviuintisaunojen hoitoavustus 🔒	Kohde									■	■	■	
Nuoriso	Nuorisotoiminnan kerta-avustus	Kohde	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Nuorisoyhdistysten yleisavustus	Toiminta									■	■		
Hyvinvointi ja osallisuus	Yhteisöllisen toiminnan kerta-avustus	Kohde	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	Hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön yleisavustus	Toiminta									■	■		
	Perheitä tukevan työn yleisavustus	Toiminta									■	■		
	Ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisen yleisavustus	Toiminta									■	■		
	Kaupunginosatoiminnan yleisavustus	Toiminta									■	■		
	Merkittävän hyvinvointia edistävän toiminnan yleisavustus 🔒	Toiminta									■	■		

■ = epätarkka hakuaika (kevät tai syksy) ■ = tarkka hakuaika ■ = jatkuva haku 🔒 = ei avoin haku

4.2. Hakeminen ja liitteet

Hakukanavien tarkastelu kuntien nettisivujen avulla sekä paikan päällä tehdyt haastattelut osoittivat jokaisen kunnan suosivan sähköistä lomaketta avustuksia haettaessa. Kunnista Kangasala, Nokia, Orivesi, Pirkkala sekä Vesilahti edellyttävät vahvaa tunnistautumista, mikä vaatii avustuksen hakijalta Suomi.fi-viestien käyttöönottoa. Haastattelujen perusteella osa kunnista oli kuitenkin kokenut tämän hakukanavan hieman haasteellisena, sillä hakemusta ei voi tallentaa keskeneräisenä. Lisäksi haastatteluista kävi ilmi, kuinka joillakin kunnilla Suomi.fi-kanava toimi hyvin heikosti Excel-ohjelmiston kanssa, mikä aiheutti paljon lisätyötä hakemuksen käsittelijöillä.

Muissa kunnissa Lempäälällä ja Ylöjärvellä on käytössä Webropol-raportointityökalu ja Tampereella e-lomake, jotka eivät vaadi vahvaa tunnistautumista. Orivesi on kunnista ainoa, jolla on käytössä kaksi eri hakukanavaa. Yleis- sekä toiminta-avustusta haettaessa käytössä on e-lomake, mutta harkinnanvaraista avustusta haetaan Suomi.fi-kanavan kautta.

Vaikka sähköinen lomake onkin kaikkien kuntien ensisijainen hakukanava, suurin osa kunnista hyväksyy myös paperisen hakemuksen lähettämisen. Puolet seudun kunnista hyväksyy myös sähköpostilla lähetetyn hakemuksen. Ylöjärvi on tarkastelluista kunnista ainoa, joka vastaanottaa hakemuksia pelkästään sähköisen lomakkeen kautta.

Taulukko 10. Avustusten hakukanavat ja erot kunnittain

Kunta	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Sähköinen lomake	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hakukanava	Suomi.fi	Webropol	Suomi.fi	e-lomake & Suomi.fi	Suomi.fi	e-lomake	Suomi.fi	Webropol
Sähköposti	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✗	✗
Paperinen	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗

Pakollisten liitteiden osalta kunnissa on suhteellisen vähän vaihtelua. Kaikissa seudun kunnissa hakemukseen on liitettävä vähintään toimintasuunnitelma sekä talousarvio. Lisäksi useimmissa kunnissa myös toimintakertomus ja tilinpäätös ovat pakollisia liitteitä. Ylöjärvi on kunnista ainoa, joka vaatii tilinpäätöksen (sis. toiminta- ja tilintarkastuskertomus) vain mikäli hakija on uusi tai se ei ole saanut yleisavustusta edellisenä vuonna.

Moni kunta vaatii myös joko toiminta- tai tilintarkastuskertomuksen. Tampere on tarkastelluista kunnista ainoa, jolla molemmat liitteet ovat pakollisia, kun taas Vesilahti ei edellytä hakemukseen kumpaakaan näistä. Kangasalassa hakijan tulee toimittaa joko toiminnan- tai tilintarkastuskertomus, mutta näitä ei vaadita samanaikaisesti, vaikka ne molemmat ovatkin merkittynä taulukkoon.

Osa kunnista vaatii myös yhdistyksen sääntöjä, mutta usein näitä edellytetään vain, jos yhdistys ei ole toimittanut niitä aikaisemmin kunnalle tai vaihtoehtoisesti, jos niihin on tullut muutoksia. Pirkkala on kunnista ainoa, jolla sääntöjen lähettäminen on merkitty pakolliseksi.

Taulukko 11. Hakemukseen liitettävät liitteet kunnittain

Kunta	Toimintakertomus	Toimintasuunnitelma	Talousarvio	Tilinpäätös	Toiminnantarkastuskertomus	Tilintarkastuskertomus	Säännöt
Kangasala	✅	✅	✅	✅	✅	✅	
Lempäälä	✅	✅	✅	✅	✅	☑	☑
Nokia	✅	✅	✅	✅	✅		
Orivesi	✅	✅	✅	✅	✅	✅	
Pirkkala	✅	✅	✅	✅		✅	✅
Tampere	✅	✅	✅	✅	✅	✅	☑
Vesilahti	✅	✅	✅	✅			☑
Ylöjärvi	☑	✅	✅	☑		☑	☑

✅ = pakollinen liite ☑ = tarvittaessa lähetettävä liite (esim. jos hakija uusi, ei hakenut viime vuonna, säännöt muuttuneet)

4.3. Päätöksenteko ja käsittely

Avustuspäätöksenteko on jakautunut kunnissa pääosin kolmelle tasolle, jotka ovat kunnanhallitus, lautakunnat tai muut toimielimet sekä viranhaltijat. Muut toimielimet kattavat muun muassa Kangasalan Björkqvist-rahaston, jossa päätöksenteko on hajautettu usealle eri toimijalle, kuten stipendilautakunnalle, viranhaltijoille sekä oppilaitosten edustajille. Myös Orivedellä avustuspäätökset jakautuvat eri toimielimille, vaikka taulukossa nämä on laitettu ”Lautakunta/muu toimielin” alle. Nuorilta nuorille -avustuksesta vastaa nuorisovaltuusto, kun taas muista avustuksista päättää hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunta. Apurahojen osalta taiteilijan apurahoista päättää hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunta, mutta Oriveden kaupungin ja seurakunnan opintorahastoa koskevista myönnöistä vastaa opintorahaston hallitus.

Yleisin päätöksenteontaso on lautakunta tai muu toimielin, joka vastaa suurimmasta osasta avustuspäätöksiä lähes kaikissa kunnissa. Monessa kunnassa lautakuntien vastuulla on päättää niin perinteisistä toiminta- ja kohdeavustuksista, mutta myös palkitsemisista sekä stipendeistä. Erityisesti Ylöjärvellä, Kangasalla ja Nokialla päätöksenteko on selkeästi keskittynyt tälle tasolle.

Sen sijaan Pirkkala on ainoa kunta, jossa avustuspäätöksistä vastaa kunnanhallitus. Myös Vesilahdessa kunnanhallitus osallistuu yleisavustusten jakamiseen, kun muista toiminta- ja kohdeavustuksista vastaa lautakunta. Viranhaltijatasolla päätöksenteko korostuu erityisesti Lempäälässä, jossa kehitysjohtaja tekee viimeisen päätöksen kuultuaan hyvinvointi- ja elinvoimalautakuntaa ennen virallista päätöstä. Tampereella kohdeavustuksista päättävät pääosin viranhaltijat. Poikkeuksena löytyy muun muassa talviuintisaunojen hoitoavustus, josta vastaa lautakunta. Tämän lisäksi liikunnan projektiavustuksissa yli 15 000 euron avustuksista päättää kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ja sitä pienemmistä liikunta- ja nuorisojohtaja. Orivedellä puolestaan viranhaltija on vastuussa harkinnanvaraisista avustuksista, kun taas Nokialla viranhaltija

tekee päätökset kohdeavustuksista, jos haettavan avustuksen suuruus on alle 3 000 euroa.

Kokonaisuutena tarkasteltuna kunnissa esiintyy sekä keskitettyjä että hajautettuja päätöksentekomalleja. Osa kunnista tukeutuu selkeästi yhteen päätöksentekotasoon, kun taas toisissa päätösvalta jakautuu useiden toimijoiden kesken avustuslajin mukaan. Esimerkiksi palkintojen ja stipendien osalta päätöksenteko voi olla jaettu siten, että eri toimijat vastaavat erikseen stipendien jakamisesta ja palkitsemisesta.

Taulukko 12. Avustusten päätöksenteon jakautuminen kuntien välillä

Kunta	Avustuslaji	Kaupungin- tai kunnannhallitus	Lautakunta / muu toimielin	Viranhaltija
Kangasala	Toiminta-avustus		✓	
	Kohdeavustus		✓	
	Palkinnot	✓	✓	
	Stipendit		✓	
	Björkqvist-rahasto		✓	
Lempäälä	Toiminta-avustus			✓
	Kohdeavustus			✓
	Kapteenien rahasto			✓
	Palkinnot ja stipendit	✓	✓	
Nokia	Toiminta-avustus		✓	
	Kohdeavustus		✓	✓
	Sopimuksellinen avustus		✓	
	Palkinnot ja stipendit	✓	✓	
Orivesi	Yleis- ja toiminta-avustus		✓	
	Harkinnanvarainen avustus			✓
	Nuorilta nuorille -avustus		✓	
	Liikunnan koulutuskorvaus		✓	
	Apurahat		✓	
	Palkinnot ja stipendit		✓	
Pirkkala	Toiminta-avustus	✓		
	Projektiavustus	✓		
	Palkinnot	✓		
Tampere	Toiminta-avustus		✓	
	Kohdeavustus		✓	✓
	Palkinnot	✓	✓	
	Apurahat		✓	
Vesilahti	Yleisavustus	✓		
	Toiminta-avustus		✓	
	Kohdeavustus		✓	
	Palkinnot ja stipendit	✓	✓	
Ylöjärvi	Toiminta-avustus		✓	
	Kohdeavustus (sis. Nuva-raha)		✓	
	Palkinnot ja stipendit		✓	

4.4. Avustusten hakijamäärät

Tässä alaluvussa tuodaan esille, kuinka paljon kunnissa haetaan avustuksia eri yhdistysten ja muiden tahojen toimesta. Haettujen avustusten lisäksi tarkastellaan näitä hakijamääriä suhteessa kaikkiin kunnan alueella toimiviin yhdistyksiin. Lopuksi tarkastellaan, kuinka suuri osa avustushakemuksista hylätään, vaihteleeko osuus kuntien välillä ja eroavatko nämä luvut eri kuntien välillä.

Taulukko 13 antaa kokonaiskuvan siitä, kuinka moni taho haki avustusta vuonna 2025 ja miten hakijamäärä suhteutui kaikkiin alueella toimiviin yhdistysten määriin. Tästä taulukosta on pyritty poistamaan päällekkäiset hakijat eli esimerkiksi ne, jotka hakivat sekä toiminta- että kohdeavustusta. Poistaminen ei kuitenkaan ollut kaikilta osilta täysin

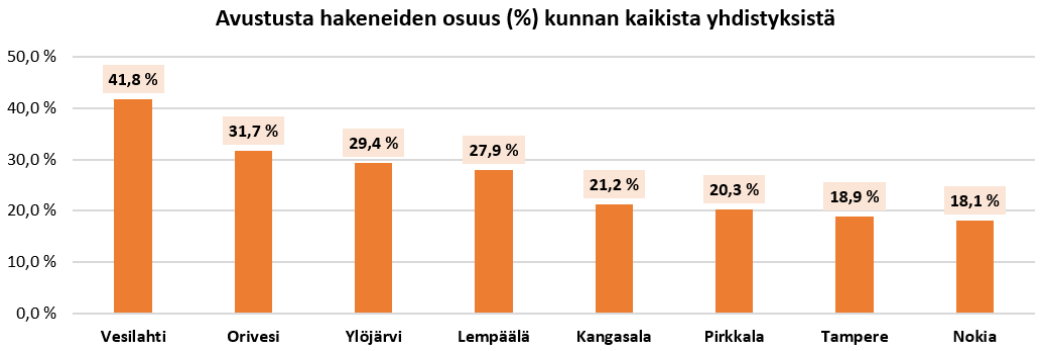
varma ja erityisesti Tampereen osalta duplikaattien poistaminen ei ollut mahdollista. Tämän vuoksi Tampereen hakijamäärä (833 hakijaa) sisältää samoja toimijoita useaan kertaan ja näin ollen Tampereen suhdeluku ei ole suoraan vertailukelpoinen muiden kuntien kanssa, vaan se saattaa yliarvioida avustuksia hakevien toimijoiden määrää.

Tämän lisäksi hakijamäärään ei sisälly pelkästään rekisteröityneitä yhdistyksiä, vaan erityisesti kohdeavustuksia on voinut hakea myös erilaiset työryhmät tai yksityishenkilöt. Koska tarkastelu suhteuttaa nämä luvut vain rekisteröityihin yhdistyksiin, saatu suhdeluku on todennäköisesti hieman liian suuri, mutta suuntaa antava kuva avustusten hakemisen laajuudesta kunnissa. Pienistä rajoituksista huolimatta taulukko tarjoaa hyödyllisen yleiskuvan siitä, kuinka laajasti kuntien järjestökenttä osallistuu avustushakuihin ja miten tämä vaihtelee kunnittain.

Tulosten perusteella kuntien välillä oli huomattavia eroja osallistumisasteessa. Pienimmissä kunnissa eli Vesilahdessa ja Orivedellä hakijamäärän suhdeluku yhdistysten määrään oli kaikista suurin. Vesilahdessa jopa yli 40 % alueella toimivista yhdistyksistä haki avustusta. Suuremmissa kunnissa, kuten Tampereella ja Nokialla vastaava osuus jäi matalammaksi. Tampereen pientä lukua voi osin selittää se, että kaupungissa sijaitsee myös valtakunnallisia yhdistyksiä, jotka eivät välttämättä hae lainkaan kaupungin avustusta.

Taulukko 13. Avustusten hakijamäärät suhteessa kunnan kaikkiin yhdistyksiin v. 2025

Kunta	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Yhdistysten määrä	420	344	442	183	172	4403	91	422
Hakijamäärä	89	96	80	58	35	833	38	124
Suhdeluku	**21 %**	**28 %**	**18 %**	**32 %**	**20 %**	**19 %**	**42 %**	**29 %**

Kuvio 2. Avustusta hakeneiden osuus (%) kunnan kaikista yhdistyksistä v. 2025

Kaikille avustuksia hakeville yhdistyksille tai muille tahoille ei kuitenkaan aina myönnetty rahaa kunnan toimesta, vaan hakemus voitiin myös hylätä. Yleisimmät perusteet hylkäykselle oli se, että hakija haki samaa avustusta toista kertaa samalle vuodelle, hakija ei täyttänyt paikallisuuteen liittyviä kriteerejä tai ettei yhdistyksellä ollut riittävän pitkää toimintahistoriaa. Avustushakemuksen hylkäämisen syynä voi olla myös avustushakemusten suuri määrä, jolloin varatut määrärahat eivät riitä kaikkien

hakemusten rahoittamiseen. Kunnat eivät ota hakemuksia myöskään huomioon, jos niitä ei ole toimitettu määräaikaan mennessä. Tämän kaltaiset hakemukset rajattiin kuitenkin tarkastelun ulkopuolelle, sillä myöhässä tulleet hakemukset eivät näy pöytäkirjoissa eikä viranhaltijapäätöksissä, minkä vuoksi niiden tarkkoja lukuja ei ole tiedossa.

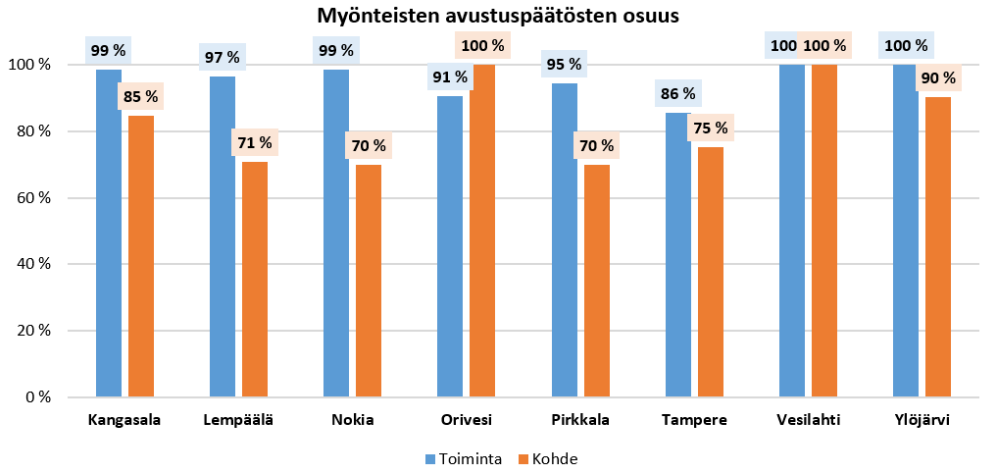
Taulukossa 14 esitetyt hakemusten ja myöntöjen määrät antavat yleiskuvan avustusten kysynnästä ja myöntöasteesta kunnittain, mutta luvut eivät sellaisenaan kuvaa täysin kuntien avustusjärjestelmien toimivuutta tai hakemusten kilpailutilannetta. Kunnat eroavat siinä, miten avustusjärjestelmät on rakennettu ja kenelle eri avustuslajit ovat haettavissa. Kaikissa kunnissa kaikki toimialat eivät voi hakea sekä toiminta- että kohdeavustuksia, mikä vaikuttaa suoraan hakemusten määrään.

Hakemusten ja myöntöjen välinen tarkastelu osoitti, että kunnissa avustuksia myönnettiin suhteellisen suurelle osalle hakijoista. Useimmissa kunnissa myöntöaste sijoittui 90 prosentin tuntumaan tai sen yläpuolelle. Matalin myöntämisosuus löytyi Tampereelta, jossa joka viides hakija sai kielteisen avustuspäätöksen, kun taas Vesilahdessa jokainen avustusta hakenut taho myös sai sitä.

Taulukko 14. Kuntien haetut, myönnetyt ja hylätyt avustukset v. 2025

Kunta	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Haetut	101	118	88	63	44	833	46	136
Myönnetyt	96	106	81	58	39	668	46	131
Hylätyt	5	12	7	5	5	165	0	5
Suhde	**95 %**	**90 %**	**92 %**	**92 %**	**89 %**	**80 %**	**100 %**	**96 %**

Toiminta- ja kohdeavustuksia erikseen tarkasteltaessa huomattiin, miten lähes joka kunnassa toiminta-avustusten myöntämisprosentti oli kohdeavustusta suurempi tai vähintään yhtä suuri. Erityisesti kehyskunnissa lähes jokainen toiminta-avustusta hakeva järjestö sai myönteisen päätöksen. Myönteinen päätös ei kuitenkaan tarkoittanut kaikissa tilanteissa sitä, että saatu summa olisi ollut juuri se, mitä järjestö oli hakenut.

Kuvio 3. Myönteisten toiminta- ja kohdeavustuspäätösten osuus (%) kunnittain v. 2025

4.5. Avustusten maksatus ja raportointikäytännöt

Kuntien käytännöissä on vaihtelua raportointikäytännöissä sekä kohdeavustusten maksatusajankohdissa. Kangasalla, Tampereella ja Vesilahdessa raportointi on pakollista, mikä tukee avustusten käytön läpinäkyvyyttä ja valvontaa. Pirkkalassa raportointi on pakollista, mikäli saatu avustus on 3 000 euroa tai enemmän. Sen sijaan Lempäälässä, Nokialla, Orivedellä ja Ylöjärvellä, raportointivelvoite on sidottu hakemukseen tai sitä ei ole määritelty yhtä velvoittavaksi. Raportoinnin lisäksi osa kunnista saattaa tehdä satunnaisia pistotarkistuksia ja pyytää lisäselvityksiä, jos yhdistyksen toiminnassa tai taloudessa herää epäselvyyksiä.

Kohdeavustuksissa osa kunnista maksaa avustuksen vasta toteutuneen toiminnan jälkeen, jolloin korostuu toteutuneiden kustannusten varmentaminen ennen tuen maksamista. Toisaalta monessa kunnassa, kuten Lempäälässä, Nokialla, Orivedellä, Pirkkalassa ja Vesilahdessa, avustus maksetaan jo ennen tapahtumaa. Tämä tapa on puolestaan enemmän yhdistyslähtöinen, sillä kaikilla yhdistyksillä tai muilla tahoilla ei ole välttämättä taloudellisia edellytyksiä toteuttaa toimintaa ilman avustusta.

Raportointimalleista Orivettä lukuun ottamatta jokainen kunta vaatii ainakin käyttöselvityksen kohdeavustuksen käytöstä. Raportti voi olla vapaamuotoisempi tai vaihtoehtoisesti valmis lomake. Moni kunta pyytää myös jonkinlaista todistetta käytetyistä varoista joko kulutositteiden tai tiliselvityksen muodossa.

Takaisinperintäperiaatteet ovat seudun kunnissa pääpiirteiltään yhtenäiset, vaikka siinä, miten ne esitetään kunnan nettisivuilla, onkin eroja. Kaikissa kunnissa avustus voidaan periä takaisin, jos sitä käytetään muuhun kuin myönnettyyn tarkoitukseen tai jos hakemuksessa on annettu virheellistä tai harhaanjohtavaa tietoa. Monissa kunnissa takaisinperintä voi perustua myös puutteelliseen raportointiin, vaadittujen asiakirjojen toimittamatta jättämiseen tai avustusehtojen rikkomiseen.

Taulukko 15. Kuntien raportointimallit avustuksen saamisen jälkeen

Toiminta-avustus	
Kunta	**Raportointimalli**
Kangasala	Pakollinen
Lempäälä	Hakemukseen sidottu tai ei pakollinen
Nokia	Hakemukseen sidottu
Orivesi	Hakemukseen sidottu
Pirkkala	Pakollinen, jos avustus 3 000 € tai enemmän
Tampere	Pakollinen
Vesilahti	Pakollinen
Ylöjärvi	Hakemukseen sidottu tai ei pakollinen

Kohdeavustus	
Kohdeavustuksen maksatus	**Raportointimalli**
Tapahtuman jälkeen	Käyttöselvitys ja kulutositteet
Ennen tapahtumaa	Käyttöselvitys
Ennen tapahtumaa	Käyttöselvitys ja kulutositteet
Ennen tapahtumaa	Tapauskohtainen
Ennen tapahtumaa	Vapaamuotoinen raportti ja tiliselvitys
Pääsääntöisesti tapahtuman jälkeen	Usein vähintään käyttöselvitys
Ennen tapahtumaa	Käyttöselvitys
Tapahtuman jälkeen	Käyttöselvitys ja kulutositteet

Tampereen kohdeavustusten maksatus tapahtuu pääsääntöisesti vasta tapahtuman jälkeen käyttöselvitystä vastaan. Poikkeuksena tästä on kulttuurin kehittämisavustus sekä talviuintisaunojen hoitoavustus, joissa maksu tapahtuu heti myöntämispäätöksen saatua lainvoiman. Yhteisöllisen toiminnan kerta-avustuksen osalta avustus maksetaan

pääsääntöisesti käyttöselvitystä vastaan, mutta perustelluista syistä maksu voi tapahtua myös etukäteen.

Monesti käyttöselvityksiin on liitettävä mukaan kuitit, etenkin jos haettava summa on yli 500 euroa. Jos maksettava tuki on tätä pienempi, tulee tuen saajan silti säilyttää kuitit itsellään vuoden ajan tuen maksamisesta mahdollisia pistotarkistuksia varten. Mikäli avustuksella kuitenkin maksetaan palkkioita tai palkkoja, hakijan tulee toimittaa käyttöselvityslomakkeen yhteydessä palkanmaksuun liittyvät maksutositteet myös alle 500 euron avustuksissa. Palkanmaksutositteista pitää näkyä, että hakija on palkanmaksun lisäksi huolehtinut työeläkemaksuista, työttömyysvakuutusmaksuista ja muista pakollisista palkanmaksun sivukuluista. Tositteiksi kelpaavat oikeaksi todistetut kuittikopiot.

Taulukko 16. Tampereen kohdeavustusten raportointimallit

Tampereen kohdeavustukset	Kohdeavustuksen maksatus	Raportointimalli
Kulttuurin kerta-avustukset	Tapahtuman jälkeen	käyttöselvitys ja kuitit, jos summa yli 500 e
Kulttuurin kehittämisavustukset	Myöntämispäätöksen saatua lainvoiman	käyttöselvitys
Liikunnan projektiavustus	Tapahtuman jälkeen	käyttöselvitys
Talviuintisaunojen hoitoavustus 🔒	Myöntämispäätöksen saatua lainvoiman	ei mainintaa
Nuorisotoiminnan kerta-avustus	Tapahtuman jälkeen	käyttöselvitys ja kuitit, jos summa yli 500 e
Yhteisöllisen toiminnan kerta-avustus	Pääsääntöisesti tapahtuman jälkeen	käyttöselvitys ja kuitit

= kulttuuri = liikunta = nuoriso = hyvinvointi ja osallisuus 🔒 = ei avoin haku

5. Rahoitus

5.1. Avustusten suuruus

Tiedot avustusten suuruuksista on Tamperetta lukuun ottamatta saatu kuntien pöytäkirjoista sekä viranhaltijapäätöksistä. Tampereen osalta tiedot on kerätty kaupungin julkaisemasta Power Bi -raportista, joka kokoaa yhteen tiedot kaupungin avustustoiminnasta. Rahoitustietojen vertailussa on käytetty vuoden 2025 myönnettyjä avustuksia, sillä kaikkia vuoden 2026 avustustietoja ei ole vielä saatavilla. Kaikkiin alla oleviin laskelmiin on otettu mukaan kuntien myöntämät yleisavustukset, liikunnan, kulttuurin, nuorisotoiminnan ja hyvinvointia sekä osallisuutta edistävän toiminnan avustukset. Mukana ei siis ole palkintoja, stipendejä, apurahoja, tila-avustuksia tai osallistuvaan budjetointiin varattuja rahoja.

Kuntien järjestöavustusten rinnalla joissakin kunnissa on käytössä myös perintövaroja, joita kohdennetaan erikseen muun muassa kuntalaisten hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta edistävään toimintaan. Perintövaroja on käytetty esimerkiksi tapahtumiin, kulttuuritoimintaan, liikuntamahdollisuuksiin ja erilaisiin hyvinvointia edistäviin palveluihin. Näitä varoja ei tässä selvityksessä ole sisällytetty varsinaisiin

järjestöavustuksiin, sillä niiden rahoitusperusta ja käyttötarkoitukset poikkeavat kunnan varsinaisesta avustusjärjestelmästä. Niillä voi kuitenkin olla paikallisesti huomattava merkitys kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisessä.

Taulukossa 17 esitetään yhteenveto kuntien myöntämistä toiminta- ja kohdeavustuksista sekä niiden jakautumisesta eri toimialoille. Euromääräisesti eniten avustuksia myöntää Tampere ja vähiten Vesilahti. Tampereen lukuja tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava, että kokonaismäärään sisältyy myös avustuksia, joita ei myönnetä avoimen haun kautta. Näiden osuus kaupungin myöntämistä avustuksista on yli 11 miljoonaa euroa. Summaan sisältyvät muun muassa Tampereen Työväen Teatterille ja Tampere-talolle myönnetyt avustukset, jotka olivat molemmille yli kaksi miljoonaa euroa. Lisäksi kokonaismäärään sisältyy taiteen perusopetuksen rahoitusta.

Taulukko 17. Yhteenveto kuntien myönnetyistä toiminta- ja kohdeavustuksista v. 2025

Avustusmuoto	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Toiminta-avustus	**243 790**	**213 500**	**209 100**	**58 404**	**85 400**	**13 790 032**	**38 300**	**153 990**
Yleisavustus	-	-	-	10 154	-	-	14 950	-
Liikunta	152 000	91 000	131 700	27 500	55 000	846 500	12 000	98 500
Kulttuuri	18 650	36 500	16 000	9 100	6 800	10 068 877	8 050	-
Nuoriso	27 140	25 500	14 400	5 700	9 500	231 500	3 300	19 880
Hyvinvointi ja osallisuus	46 000	60 500	33 500	5 950	14 100	2 643 155	-	35 610
Muut avustukset	-	-	13 500	-	-	-	-	-
Kohdeavustus	**53 350**	**10 000**	**16 390**	**4 807**	**8 250**	**859 204**	**3 950**	**23 000**
Yleisavustus	-	-	-	2 300	8 250	-	-	-
Liikunta	10 000	2 400	10 750	1 307	-	608 600	-	-
Kulttuuri	21 850	3 800	5 640	-	-	179 430	3 950	10 300
Nuoriso	21 500	800	0	1 200	-	23 508	-	3 000
Hyvinvointi ja osallisuus	-	3 000	-	-	-	47 666	-	9 700
Yhteensä	**297 140**	**223 500**	**225 490**	**63 211**	**93 650**	**14 649 236**	**42 250**	**176 990**

Toiminta-avustusten tarkastelu osoitti, että kuntien välillä on selkeitä eroja sekä avustusten kokonaismäärissä että niiden kohdentumisessa eri toimialoille. Liikunta oli Vesilahtea lukuun ottamatta suurin avustuskohde kaikissa kunnissa. Myös suurin yksittäinen myönnetty summa kohdentui jokaisessa kunnassa urheiluseuralle, ja urheiluseuroille myönnettyjen avustusten keskiarvo oli niin ikään kunnissa toimialoista suurin. Muiden toimialojen painotuksissa oli kuntakohtaisia eroja. Keskiarvollisesti eniten rahaa yhtä yhdistystä kohti myönsi Kangasala ja vähiten Vesilahti.

Oriveden avustusjärjestelmä poikkeaa muista kunnista siinä, että kunnalla ei ole erillisiä toiminta-avustuksia eri aloille, vaan lautakunnalla on yksi yhteinen määräraha, josta avustuksia myönnetään eri tarkoituksiin. Vuoden 2025 rahoitustietojen vertailun mahdollistamiseksi Oriveden kunnan yhteyshenkilö oli jakanut myönnetyn avustusmäärän aloittain. Tästä syystä Oriveden luvut esitetään tässä osiossa toimialakohtaisesti, vaikka avustuksia ei kunnassa hallinnollisesti jaeta vastaavalla tavalla erillisiin toimialakohtaisiin määrärahoihin. Oriveden osalta käytettävissä on ainoastaan myönnettyjen avustusten kokonaismäärät, joten esimerkiksi haettujen avustusten määriä tai yksittäisten avustusten vaihteluvälejä ei ole esitetty.

Taulukko 18. Toiminta-avustusten tiedot kunnittain (pl. Tampere) v. 2025

Kunta	Toiminta-avustus	Haettu	Myönnetty	Avustusta saaneet	Suurin myönnetty summa	Pienin myönnetty summa	Keskiarvo
Kangasala	Liikunta	229 700	152 000	25	33 552	448	6080
	Kulttuuri	31 920	18 650	14	5 500	100	1332
	Nuoriso	35 020	27 140	9	8 000	470	3016
	Hyvinvointi ja osallisuus	59 390	46 000	26	14 000	300	1 769
	Yhteensä	**356 030**	**243 790**	**74**			**3294**
Lempäälä	Liikunta	192 175	91 000	22	9 500	700	4136
	Kulttuuri	62 630	36 500	20	6 700	500	1825
	Nuoriso	36 300	25 500	11	5 300	900	2318
	Hyvinvointi ja osallisuus	92 750	60 500	31	9 200	400	1952
	Yhteensä	**383 855**	**213 500**	**84**			**2542**
Nokia	Liikunta	-	131 700	26	20 774	112	5065
	Kulttuuri	-	16 000	18	1287	138	889
	Nuoriso	-	14 400	8	2751	1112	1800
	Hyvinvointi ja osallisuus	-	33 500	7	8838	1630	4786
	Muu kansalaistoiminta	-	13 500	9	9000	344	1500
	Yhteensä		**209 100**	**68**			**3075**
Orivesi	Yleisavustus	-	10 154	-	-	-	-
	Liikunta	-	27 500	-	-	-	-
	Kulttuuri	-	9 100	-	-	-	-
	Nuoriso	-	5 700	-	-	-	-
	Hyvinvointi ja osallisuus	-	5 950	-	-	-	-
	Yhteensä		**58 404**	**48**			**1217**
Pirkkala	Liikunta	149 500	55 000	8	13 000	2 500	6875
	Kulttuuri	16 300	6 800	5	2 300	400	1360
	Nuoriso	14 500	9 500	4	3500	700	2375
	Hyvinvointi ja osallisuus	30 810	14 100	15	3 000	300	940
	Yhteensä	**211 110**	**85 400**	**32**			**2669**
Vesilahti	Yleisavustus	35 100	14 950	17	3 000	200	879
	Liikunta	13 400	12 000	7	8 500	200	1714
	Kulttuuri	22 450	8 050	9	1 750	200	894
	Nuoriso	11 950	3 300	7	800	200	471
	Yhteensä	**82 900**	**38 300**	**40**			**958**
Ylöjärvi	Liikunta	129 200	98 500	18	18 100	650	5472
	Nuoriso	26 580	19 880	6	5 580	400	3313
	Hyvinvointi ja osallisuus	67 385	35 610	60	1 700	250	594
	Yhteensä	**223 165**	**153 990**	**84**			**1833**

Tampereen avustuksia tarkasteltiin jälleen erillisenä avustusjärjestelmän laajuuden vuoksi. Kokonaisuudessaan toiminta-avustuksia myönnettiin noin 13,8 miljoonaa euroa, mutta tämä summa sisältää myös ei avoimessa haussa olevat toiminta-avustukset eli taidelaitosten yleisavustuksen ja merkittävän hyvinvointia edistävän toiminnan yleisavustuksen, joiden yhteenlaskettu summa on yli 11 miljoonaa euroa.

Muuten avustussummat sekä euromääräiset keskiarvot yhtä järjestöä kohti vaihtelivat hyvin paljon avustuskokonaisuuden mukaan. Kuten kehyskunnissa, myös Tampereella liikuntapuolelle kohdennettiin suhteellisen paljon rahaa kaupungin toimesta.

Taulukko 19. Tampereen toiminta-avustusten tiedot v. 2025

Tampereen toiminta-avustukset	Haettu	Myönnetty	Avustusta saaneet	Suurin myönnetty summa	Pienin myönnetty summa	Keskiarvo
Kulttuurivähemmistöjen yleisavustukset	152 500	21 000	13	2 500	1 000	1615
Kulttuuri- ja taideyhteisöjen yleisavustukset	833 728	426 000	47	67 000	1 000	9064
Kulttuuriharrastustoimintaa järjestävien yhteisöjen yleisavustukset	249 026	118 000	41	31 000	500	2878
Taidelaitosten yleisavustukset (sis. Tampere talon) 🔒	9 913 057	8 907 877	18	2 210 000	32 500	494882
Festivaalien ja suuret yleisötapahtumien yleisavustukset	748 000	596 000	18	206 000	4 000	33111
Liikunnan yleisavustus	1 459 350	801 000	83	105 000	1 000	9651
Soveltavan liikunnan yleisavustus	45 500	79 440	22	9 000	500	3611
Nuorisoyhdistysten yleisavustus	334 350	231 500	19	69 300	1 000	12184
Hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön yleisavustus	211 033	37 500	9	10 500	1 000	4167
Perheitä tukevan työn yleisavustus	117 200	50 000	13	18 000	1 000	3846
Ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisen yleisavustus	340 000	169 705	32	26 165	300	5303
Kaupunginosatoiminnan yleisavustus	33 650	10 850	11	5 000	300	986
Merkittävän hyvinvointia edistävän toiminnan yleisavustus 🔒	2 713 683	2 375 100	12	784 000	12 000	197925
Yhteensä	**17 151 077**	**13 823 972**	**338**			**40899**

= kulttuuri = liikunta = nuoriso = hyvinvointi ja osallisuus 🔒 = ei avoin haku

Kuntien kohdeavustuksissa oli merkittäviä eroja sekä myönnettyjen avustusten kokonaismäärissä että niiden jakautumisessa eri toimialoille ja toimijoille. Tamperetta lukuun ottamatta eniten kohdeavustuksia myönsi Kangasala, jonka suhteellisen suurta avustusmäärää selitti osaltaan 21 000 euron yksittäinen avustus 4H-nuorisotoiminnan järjestämiseen. Euromääräisesti vähiten kohdeavustuksia myönsivät Pirkkala ja Vesilahti. Pirkkalassa kohdeavustuksia ei ole eritelty toimialoittain, vaan yhdistykset hakevat yhteistä projektiavustusta. Vesilahdella puolestaan kulttuuri oli ainoa toimiala, jolle oli mahdollista hakea kohdeavustusta.

Toiminta-avustuksista poiketen kohdeavustuksissa ei ollut havaittavissa yhtä selkeää painotusta tiettyyn toimialaan tai avustuslajiin. Toiminta-avustuksissa liikuntajärjestöjen suuret avustukset korostuivat, kun taas kohdeavustusten kohdalla rahoitus jakautui vaihtelevammin eri toimijoiden ja toimialojen välillä. Esimerkiksi Lempäälässä, Orivedellä ja Ylöjärvellä myönnettyjen avustusten keskiarvot jakautuivat suhteellisen tasaisesti eri toimijoille. Nokialla puolestaan liikuntapalvelut korostuivat. Tämä osoittaa, että kohdeavustusten käyttötavat ja painotukset vaihtelevat kunnittain enemmän kuin toiminta-avustuksissa.

Taulukko 20. Kohdeavustusten tiedot kunnittain (pl. Tampere) v. 2025

Kunta	Kohdeavustus	Haettu	Myönnetty	Avustusta saaneet	Suurin myönnetty summa	Pienin myönnetty summa	Keskiarvo
Kangasala	Liikunta	18 355	10 000	7	3 586	132	1 429
	Kulttuuri	36 570	21 850	13	3700	400	1681
	Nuoriso	29 580	21 500	2	21 000	500	10750
	Yhteensä	**84 505**	**53 350**	**22**			**2425**
Lempäälä	Liikunta	15 925	2 400	4	1 000	200	600
	Kulttuuri	8 700	3 800	6	1 300	200	633
	Nuoriso	1 300	800	2	600	200	400
	Hyvinvointi ja osallisuus	27 210	3 000	10	800	200	300
	Yhteensä	**53 135**	**10 000**	**22**			**455**
Nokia	Liikunta	-	10 750	6	3000	750	1792
	Kulttuuri	-	5 640	8	2230	400	705
	Nuoriso	-	-	0	-	-	-
	Hyvinvointi ja osallisuus	-	-	-	-	-	
	Yhteensä		**16 390**	**14**			**1171**
Orivesi	Harkinnanvarainen avustus	-	2 300	5	700	250	460
	Liikunta (koulutuskorvaus)	1 307	1 307	2	715	592	654
	Nuoriso (Nuorilta nuorille)	1 200	1 200	3	600	300	400
	Yhteensä		**4 807**	**10**			**481**
Pirkkala	Projektitutki	**33 200**	**8 250**	**7**	2250	750	**1179**
Vesilahti	Kulttuuri	**17 550**	**3 950**	**7**	1750	200	**564**
Ylöjärvi	Kulttuuri	21 160	10 300	17	1300	200	606
	Hyvinvointi ja osallisuus	25 195	9 700	24	800	200	404
	Nuoriso (Nuva-raha)	3000	3000	6	1240	100	500
	Yhteensä	**49 355**	**23 000**	**47**			**489**

Tampereella kohdeavustuksia myönnettiin vuonna 2025 yhteensä hieman yli 850 000 euroa ja keskimääräinen avustus oli 2 582 euroa. Eniten avustusta sai liikunnan projektiavustus, kun taas saajien määrässä korostuivat kulttuurin kerta-avustukset. Keskimääräisissä avustusmäärissä oli huomattavia eroja. Suurin keskiarvo oli talviuintisaunojen hoitoavustuksissa ja pienin kulttuurin kerta-avustuksissa. Huomioitavaa, että uuden maksuttoman harrastustoiminnan avustuksen jakaminen päättyi vuonna 2025, minkä vuoksi sitä ei voi enää hakea. Tämän lisäksi

talviuintisaunojen hoitoavustus ei ole avoimessa haussa, vaan hakuohjeet ja -aika ilmoitetaan vuosittain erikseen hakukelpoisille toimijoille.

Taulukko 21. Tampereen kohdeavustusten tiedot v. 2025

Tampereen kohdeavustukset	Myönnetty	Avustuksen saajat	Keskiarvo
Kulttuurin kerta-avustukset	109 223	151	723
Kulttuurin kehittämisavustukset	63 000	8	7875
Uuden maksuttoman harrastustoiminnan avustus	59 900	10	5990
Liikunnan projektiavustus	508 700	71	7165
Talviuintisaunojen hoitoavustus 🔒	40 000	3	13333
Nuorisotoiminnan kerta-avustus	23 508	24	980
Yhteisöllisen toiminnan kerta-avustus	47 666	63	757
Yhteensä	**851 997**	**330**	**2 582**

= kulttuuri = liikunta = nuoriso = hyvinvointi ja osallisuus 🔒 = ei avoin haku

Absoluuttisia summia tarkastellessa voitiin huomata, kuinka Tamperetta lukuun ottamatta liikunta oli useimmissa kunnissa selvästi suurin yksittäinen avustuskohde. Toimialojen osuuksien tarkasteltu prosenttiosuuksina antaa kuitenkin vielä tarkemman kuvan avustusten jakautumisesta kuntien sisällä (Taulukko 22).

Liikunnan avustukset kattoivat neljässä kunnassa jopa yli puolet kaikista kunnan myöntämistä avustuksista. Muiden toimialojen osuudet vaihtelivat kuntakohtaisesti. Tampereella kulttuurin osuus oli varsin suuri, mutta tätä selitti aikaisemmin mainittu taidelaitosten yleisavustus, jonka osuus oli lähes 9 miljoonaa euroa. Tämän vuoksi Tampereen toimialojen osuuksista on tehty vielä toinen taulukko, josta on otettu ei avoimessa haussa olevat kohteet pois.

Kuten taulukosta 23 voi nähdä, nyt liikunta-avustukset kattoivat kaikista suurimman osan Tampereen kaupungin avustuksista. Kulttuurin osuus oli edelleen varsin suuri, mutta alkuperäiseen taulukkoon verrattuna osuus laski 30 prosenttiyksikköä. Samoin hyvinvoinnin ja osallisuuden osuus laski 18 prosentista yhdeksään prosenttiin.

Taulukko 22. Toimialojen osuus kunnan kaikista avustuksista v. 2025

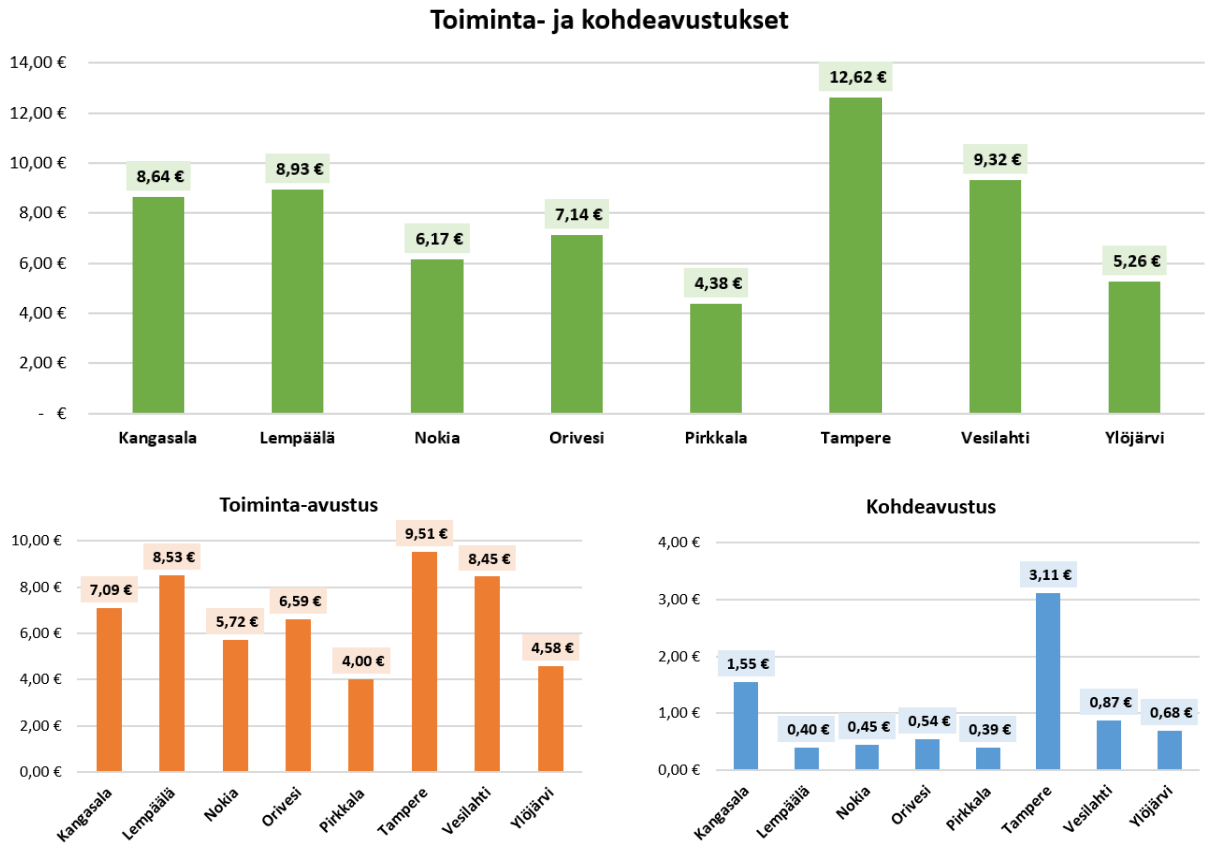
Kunta	Yleisavustus	%	Liikunta	%	Kulttuuri	%	Nuoriso	%	Hyvinvointi ja osallisuus	%	Muut	%	Yhteensä
Kangasala	-	-	162 000	**55 %**	40 500	**14 %**	48 640	**16 %**	46 000	**15 %**	-	-	297 140
Lempäälä	-	-	93 400	**42 %**	40 300	**18 %**	26 300	**12 %**	63 500	**28 %**	-	-	223 500
Nokia	-	-	142 450	**63 %**	21 640	**10 %**	14 400	**6 %**	33 500	**15 %**	13 500	**6 %**	225 490
Orivesi	10 154	**16 %**	28 807	**46 %**	11 400	**18 %**	6 900	**11 %**	5 950	**9 %**	-	-	63 211
Pirkkala	-	-	55 000	**59 %**	6 800	**7 %**	9 500	**10 %**	14 100	**15 %**	8 250	**9 %**	93 650
Tampere	-	-	1 455 100	**10 %**	10 248 307	**70 %**	255 008	**2 %**	2 690 821	**18 %**	-	-	14 649 236
Vesilahti	14 950	**35 %**	12 000	**28 %**	12 000	**28 %**	3 300	**8 %**	-	-	-	-	42 250
Ylöjärvi	-	-	98 500	**56 %**	10 300	**6 %**	22 880	**13 %**	45 310	**26 %**	-	-	176 990

Taulukko 23. Tampereen toimialojen osuus ilman ei avoimessa haussa olevia avustuskohteita v. 2025

	Liikunta	%	Kulttuuri	%	Nuoriso	%	Hyvinvointi ja osallisuus	%	Yhteensä
Tampere	1 415 100	**43 %**	1 340 430	**40 %**	255 008	**8 %**	315 721	**9 %**	3 326 259

Absoluuttisten avustussummien sekä toimialojen osuuksien vertailun jälkeen tarkasteltiin, miltä myönnetyt avustussummat näyttivät, kun ne suhteutetaan kuntien asukaslukuihin. Kuviossa 4 on esitelty toiminta- ja kohdeavustusten määrä yhtä asukasta kohti yhdessä sekä molemmat avustuslajit erikseen. Tampereen osalta laskelmista on jätetty pois avustukset, jotka eivät ole avoimessa haussa.

Kuvion perusteella eniten avustuksia myönsi Tampere, jonka avustuksen määrä 12,63 euroa yhtä asukasta kohti oli lähes kolminkertainen vähiten avustusta myöntävään Pirkkalan 4,38 euroon. Muuten avustusten summat yhtä kunnan asukasta kohti vaihtelivat noin 5–10 euron välillä kunnan mukaan. Jokainen kunta myönsi selkeästi enemmän toiminta- kuin kohdeavustuksia.

Kuvio 4. Avustusten määrä yhtä kunnan asukasta kohti v. 2025

5.2. Avustusten rahoitusperiaatteet

Kuntien avustusohjeissa rahoitusperiaatteet määritellään pääosin samansuuntaisesti. Keskeisenä lähtökohtana on, että kunnan avustus täydentää yhdistysten muuta rahoitusta eikä kata toiminnan kaikkia kustannuksia. Avustuksilla pyritään tukemaan yhdistysten toimintaa ja useissa kunnissa arvioidaan myös hakijan taloudellista tilannetta sekä muualta saatua rahoitusta. Yhteistä kunnille on myös se, että avustuksen ei katsota olevan yhdistyksen toiminnan pääasiallinen rahoituslähde, vaikka käytännössä avustusten merkitys voi joissakin tapauksissa olla huomattava.

Vaikka kuntien rahoitusperiaatteet ovat pääosin samanlaisia, niiden käytännön toteutuksessa on kuntien välillä eroja. Kuntien verkkosivujen perusteella toiminta-avustusten enimmäisosuus vaihtelee tyypillisesti noin 50–80 prosentin välillä yhdistyksen toiminnan hyväksyttävistä menoista tai kustannuksista. Kohdeavustuksissa enimmäisosuus kohdistuu vastaavasti yksittäisen hankkeen tai tapahtuman kustannuksiin. Lisäksi kunnat käyttävät hieman erilaisia kustannusperusteita määritellessään avustuksen enimmäisosuutta. Osa viittaa toimintakustannuksiin, osa talousarvion mukaisiin menoihin ja osa tilinpäätöksen toteutuneisiin menoihin. (Taulukko 24.) Näistä eroista huolimatta kuntien rahoitusperiaatteet noudattavat samaa peruslinjaa, jossa kunnan avustus kattaa vain osan toiminnan tai hankkeen kokonaiskustannuksista.

Kuntien välillä on eroja myös siinä, miten avustusten enimmäisosuudet on määritelty. Osassa kunnista enimmäisprosentti koskee ainoastaan toiminta-avustuksia, osassa kohdeavustuksia ja joissakin kunnissa molempia avustusmuotoja. Lisäksi enimmäisrahoitusosuudet vaihtelevat kunnittain, ja esimerkiksi Kangasalla avustuksen enimmäisosuus määräytyy toimialakohtaisesti. Näistä eroista huolimatta kuntien yhteinen lähtökohta on, että kunnan avustus kattaa vain osan yhdistyksen toiminnan tai hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

Taulukko 24. Kuntien avustusten enimmäisosuudet järjestöjen toiminnasta

Kunta	Avustuslaji	Avustus enintään	Peruste
Kangasala	Toiminta-avustus (kulttuuri, hyvinvointi ja osallisuus)	70 %	Toimintakulut
	Toiminta-avustus (liikunta, nuoriso)	50 %	Talousarvion menot
	Muut kohdeavustukset	70 %	Toimintakulut
	Liikunnan kohdeavustus	ei ole määritelty	-
Lempäälä	Toiminta-avustus	50 %	Toimintakulut
	Kohdeavustus	75 %	Kohteen kustannukset
Nokia	Toiminta-avustus	50 %	Toimintakulut
	Kohdeavustus	50 %	Kohteen kustannukset
Orivesi	Toiminta-avustus	80 %	Toimintakulut
	Koulutuskorvaus	80 %	Koulutuksen kustannukset
	Harkinnanvarainen avustus	ei ole määritelty	-
Pirkkala	Toiminta-avustus	ei ole määritelty	-
	Projektituki	50 %	Kohteen kustannukset
Tampere	Toiminta- ja kohdeavustukset	ei ole määritelty	-
Vesilahti	Toiminta-avustus	50 %	Toiminnan menot (tilinpäätös)
	Kohdeavustus	ei ole määritelty	-
Ylöjärvi	Nuorison toiminta-avustus	60 %	Toiminnan menot
	Muut toiminta- ja kohdeavustukset	ei ole määritelty	-

Haastatteluissa nousi kuitenkin esiin, että kuntien käytännöt vaihtelevat sen suhteen, kuinka tarkasti avustusten enimmäisosuuksia seurataan. Osassa kunnista prosenttirajat muodostavat selkeän lähtökohdan avustuksen määrittämiselle, kun taas toisissa niitä sovelletaan joustavammin osana kokonaisharkintaa. Samalla kunnissa tuotiin esiin, että avustusten todellisen osuuden arviointi yhdistysten kokonaisrahoituksesta on käytännössä haastavaa. Vaikka avustuksen enimmäismäärä määritellään hyväksyttäviin kustannuksiin perustuen, kunnilla ei yleensä ole käytössään sellaista tietoa, jonka

perusteella voitaisiin luotettavasti arvioida, kuinka suuri osa yhdistyksen kokonaisrahoituksesta muodostuu julkisesta tuesta. Näin ollen avustusohjeissa esitetyn periaatteen, jonka mukaan kunnan avustus ei saisi muodostua yhdistyksen toiminnan keskeiseksi rahoituslähteeksi, toteutumista on käytännössä vaikea arvioida. Tämä korostaa sitä, että rahoitusperiaatteiden ohjaus perustuu ennen kaikkea ennakollisiin ehtoihin ja hakemusten yhteydessä tehtävään arviointiin, ei yksityiskohtaiseen jälkikäteiseen taloudelliseen seurantaan.

Mielenkiintoisen näkökulman avustusten merkitykseen tarjoaa myös Tampereen kaupungin vuonna 2025 keräämä tieto toiminta-avustusten vaikutuksista avustusta saaneiden järjestöjen toimintaan. Järjestöjen omien arvioiden mukaan 28 prosentissa tapauksista toimintaa ei olisi voitu toteuttaa lainkaan ilman avustusta, ja lisäksi 42 prosenttia arvioi toiminnan jääneen merkittävästi suppeammaksi ilman kunnan tukea. Vaikka kyse on järjestöjen subjektiivisista arvioista eikä niiden perusteella voida tehdä johtopäätöksiä kaikkien kuntien tilanteesta, tulokset havainnollistavat, että kunnan avustuksilla voi olla monille toimijoille huomattava merkitys toiminnan laajuuden ja toteutumisen kannalta. Samalla ne nostavat esiin kiinnostavan jännitteen kuntien rahoitusperiaatteiden ja käytännön välillä, sillä vaikka avustukset määritellään lähtökohtaisesti muuta rahoitusta täydentäviksi, voivat ne käytännössä olla monille järjestöille toiminnan kannalta ratkaisevia.

Taulukko 25. Tampereen toiminta-avustusten merkitys järjestöille toimialan mukaan

Avustuksen kohde	Tarkempi määritelmä	Hakijat		%		%		%		%
Kulttuuri	Kulttuurivähemmistöjen yleisavustukset	16	5	31 %	6	38 %	5	31 %	0	0 %
	Kulttuuri- ja taideyhteisöjen yleisavustukset (tieto puuttuu 2 kpl)	57	33	58 %	8	14 %	11	19 %	3	5 %
	Kulttuuriharrastustoimintaa järjestävien yhteisöjen yleisavustukset	61	5	8 %	32	52 %	20	33 %	4	7 %
	Taidelaitosten yleisavustukset 🔒	19	5	26 %	14	74 %	0	0 %	0	0 %
	Festivaalien ja suuret yleisötapahtumien yleisavustukset	19	6	32 %	10	53 %	3	16 %	0	0 %
	Yhteensä	172	**54**	**31 %**	**70**	**41 %**	**39**	**23 %**	**7**	**4 %**
Liikunta	Liikunnan yleisavustus	90	5	6 %	44	49 %	34	38 %	7	8 %
	Soveltavan liikunnan yleisavustus	24	4	17 %	12	50 %	8	33 %	0	0 %
	Yhteensä	114	**9**	**8 %**	**56**	**49 %**	**42**	**37 %**	**7**	**6 %**
Nuoriso	Nuorisoyhdistysten yleisavustus	22	**8**	**36 %**	**13**	**59 %**	**1**	**5 %**	**0**	**0 %**
Hyvinvoinnin edistäminen	Hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön yleisavustus	15	7	47 %	5	33 %	2	13 %	1	7 %
	Perheitä tukevan työn yleisavustus	16	3	19 %	10	63 %	2	13 %	1	6 %
	Ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisen yleisavustus	34	21	62 %	5	15 %	6	18 %	2	6 %
	Kaupunginosatoiminnan yleisavustus	12	2	17 %	3	25 %	5	42 %	2	17 %
	Merkittävän hyvinvointia edistävän toiminnan yleisavustus 🔒	12	6	50 %	6	50 %	0	0 %	0	0 %
	Yhteensä	89	**39**	**44 %**	**29**	**33 %**	**15**	**17 %**	**6**	**7 %**
	Kaikki avustukset yhteensä	397	**110**	**28 %**	**168**	**42 %**	**97**	**24 %**	**20**	**5 %**

= mitään toimintaa ei olisi totetunut ilman avustusta
= toiminta olisi ollut merkittävästi suppeampaa ilman avustusta
= vastaavaa toimintaa olisi voinut toteuttaa, mutta ei niin laadukkaasti ilman avustusta
= toiminta olisi voitu toteuttaa suunnitellusti
🔒 = ei avoimessa haussa

Rahoitusperiaatteisiin liittyvät myös avustusten käyttötarkoitusta koskevat rajaukset. Kuntien avustusohjeissa määritellään melko yhtenäisesti kustannuksia, joihin avustuksia ei voida käyttää. Tällaisia ovat esimerkiksi yhdistysten virkistystoiminta,

sisäiset tarjoilut, lahjat sekä muut varsinaisen toiminnan ulkopuoliset kulut. Tavoitteena on varmistaa, että julkinen tuki kohdistuu yhdistyksen yleishyödylliseen toimintaan. Käytännössä avustusten käytön valvonta perustuu kuitenkin pääasiassa yhdistysten toimittamiin toimintakertomuksiin, tilinpäätöksiin, tiliselvityksiin ja muihin raportteihin. Haastattelujen perusteella kuntien mahdollisuudet tarkistaa yksittäisten kulujen avustuskelpoisuutta ovat rajalliset, minkä vuoksi valvonnassa korostuvat yhdistysten raportointivelvollisuus sekä luottamus siihen, että avustuksia käytetään myöntämisperusteiden mukaisesti.

6. Avustusten kohderyhmät ja paikallisuus

6.1. Kohderyhmät

Tässä luvussa tarkastellaan avustusten paikallisuusvaatimuksia ja kohderyhmiä. Tarkastelun ulkopuolelle on rajattu palkinnot ja stipendit, sillä ne muodostavat erillisen tukimuodon ja niitä käsitellään tarkemmin luvussa 7. Paikallisuusvaatimusten tarkastelu osoittaa, että kuntien käytännöt ovat hyvin yhteneväisiä. Avustuksia voidaan myöntää joko hakijalle, jonka kotipaikka sijaitsee kyseisessä kunnassa, tai toimijalle, jonka toiminta sijoittuu kunnan alueelle ja kohdistuu kuntalaisiin. Useimmissa kunnissa riittää, että jompikumpi edellä mainituista ehdoista täyttyy.

Sen sijaan tarkastelussa olevien kuntien avustuskäytännöissä on havaittavissa sekä selkeitä yhtäläisyyksiä, mutta myös kuntakohtaisia eroja. Kaikissa kunnissa rekisteröidyt yhdistykset ovat keskeisin avustusten saajaryhmä, ja ne voivat hakea avustuksia käytännössä kaikista tarkastelluista avustuslajeista. Tämä korostaa yhdistystoiminnan keskeistä roolia kuntien avustusjärjestelmissä.

Eroja kuntien välillä ilmenee avustusten myöntämisen ehdoissa. Kangasala erottuu joukosta siten, että se on ainoa kunta, jossa myös kohdeavustuksen saajilta edellytetään vähintään yhden vuoden toimintahistoriaa ennen hakemista. Tämä vaatimus ei tosin koske työryhmiä, vaan pelkästään yhdistyksiä, säätiöitä ja osuuskuntia. Muissa kunnissa vastaava vaatimus yhden vuoden toiminnasta koskee pääosin toiminta-avustuksia. Orivesi on sen sijaan ainoa kunta, joka ei vaadi yhden vuoden toimintaa edes yleis- tai toiminta-avustusta hakiessa.

Eroja esiintyy myös avustusten kohderyhmissä. Pirkkala erottuu ainoana kuntana, jossa yksityishenkilöt ja työryhmät eivät voi saada avustuksia lainkaan, vaan avustukset kohdentuvat yksinomaan yhteisöille. Useimmissa muissa kunnissa ainakin osa avustuksista, tyypillisesti kohdeavustukset, ovat myös yksityishenkilöiden tai työryhmien haettavissa.

Taulukko 26. Avustusten kohderyhmät eri kunnissa

Kunta	Avustuslaji	Rekisteröidyt yhdistykset	Muut yhteisöt (säätiöt, osuuskunnat)	Yksityishenkilöt / työryhmät	Toimintaa väh. 1 vuosi ennen hakua
Kangasala	Muut toiminta-avustukset	✓			✓
	Hyvinvointi ja osallisuus -toiminta-avustus	✓	✓		✓
	Kulttuurin kohdeavustus	✓	✓	✓	✓
	Liikunnan ja nuorten kohdeavustus	✓			✓
Lempäälä	Toiminta-avustus	✓			✓
	Kohdeavustus	✓	✓	✓	
Nokia	Muut toiminta-avustukset	✓			✓
	Nuorten toiminta-avustus	✓		✓	✓
	Kohdeavustus	✓	✓	✓	
	Sopimuksellinen avustus	✓	✓		
Orivesi	Yleisavustus	✓	✓	✓	
	Toiminta-avustus	✓	✓		
	Liikunnan koulutuskorvaus	✓			
	Harkinnanvarainen avustus (sis. Nuorilta nuorille -avustus)	✓	✓	✓	
Pirkkala	Toiminta-avustus	✓	✓		✓
	Projektituki	✓	✓		✓
Tampere	Yleisavustus	✓	✓		✓
Vesilahti	Toiminta-avustus	✓			✓
	Kohdeavustus	✓	✓	✓	
Ylöjärvi	Toiminta-avustus	✓			✓
	Kohdeavustus (sis. Nuva-raha)	✓	✓	✓	

Myös Tampereella kohdeavustuksia myönnetään toiminta-avustuksiin verrattuna laajemmin myös muille toimijaryhmille (pl. talviuintisaunojen hoitoavustus). Erityisesti kulttuurin ja yhteisöllisen toiminnan kerta-avustuksia voi hakea hyvin laaja joukko eri toimijoita.

Taulukko 27. Tampereen kohdeavustusten kohderyhmät

Avustuksen kohde		Rekisteröidyt yhdistykset	Muut yhteisöt (säätiöt, osuuskunnat)	Työryhmät	Yksityishenkilöt	Muu
Kulttuuri	Kulttuurin kerta-avustukset	✓	✓	✓	✓	
	Kulttuurin kehittämisavustukset	✓	✓			
Liikunta	Uuden maksuttoman harrastustoiminnan avustus	✓	✓	✓		
	Liikunnan projektiavustus	✓	✓			
	Talviuintisaunojen hoitoavustus 🔒	✓				
Nuoriso	Nuorisotoiminnan kerta-avustus	✓	✓	✓		
Hyvinvointi ja osallisuus	Yhteisöllisen toiminnan kerta-avustus	✓	✓	✓	✓	taloyhtiöt, yritykset
		🔒 = ei avoin haku				

6.2. Hyvinvointialueet ja sote-järjestöt

Hyvinvointialueuudistuksen myötä sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille, mikä muutti myös kuntien ja hyvinvointialueiden välistä työnjakoa järjestöjen tukemisessa. Muutos ei kuitenkaan tarkoittanut hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvän järjestöyhteistyön tai avustamisen siirtymistä kokonaisuudessaan hyvinvointialueiden vastuulle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukaan sekä kunnalla että hyvinvointialueella on lakisääteinen vastuu asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Kunnan tulee lisäksi edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen

toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia, ja hyvinvointialueella on vastaava velvoite omassa toimintaympäristössään. (Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettu laki 612/2021, 6–7 §.)

Käytännössä hyvinvointialueuudistus on kuitenkin muuttanut sitä, miten järjestöjen toimintaa rahoitetaan ja millaisiin toimijoihin kunnan ja hyvinvointialueen avustukset kohdentuvat. Pirkanmaan hyvinvointialueen avustuslinjauksissa korostuu toiminnan alueellisuus, sillä avustettavan toiminnan tulee olla hyvinvointialueen tasoista tai vähintään useamman kunnan alueelle ulottuvaa, ja toimintaan tulee voida osallistua yhdenvertaisesti asuinkunnasta riippumatta (Pirkanmaan hyvinvointialue, 2026). Tämän vuoksi yhden kunnan alueella toimiva järjestö ei välttämättä täytä hyvinvointialueen avustuskriteerejä, vaikka sen toiminta olisi paikallisesti merkittävää.

Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä huomioida, että sosiaali- ja terveysjärjestöjen joukko on hyvin monimuotoinen, eikä kaikkia järjestöjä ole uudistuksen jälkeen rajattu joko kunnan tai hyvinvointialueen avustettaviksi. Esimerkiksi Tampereen kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan selvityksessä (2025) on todettu, että hyvinvointialueen ja kuntien välisen työnjaon tavoitteena on selkeys sekä järjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen. Tampereen kaupungilta vuonna 2022 yleisavustusta saaneista yhteisöistä 56 arvioitiin sote-uudistuksen yhteydessä hyvinvointialueen avustustoiminnan piiriin kuuluviksi. Vuonna 2025 osa näistä yhteisöistä sai avustusta hyvinvointialueelta, mutta joissakin tapauksissa samaan toimintaan myönnettiin tukea edelleen myös kaupungilta. (Tampereen kaupunki, 2025.)

Myös kuntahaastattelujen perusteella kaupunkiseudun kunnissa onkin erilaisia käytäntöjä sen suhteen, millaista järjestötoimintaa kunnat tukevat hyvinvointialueuudistuksen jälkeen. Tampereella potilasjärjestöjen tukeminen on rajattu kaupungin avustusten ulkopuolelle, mutta muita sote-alan järjestöjä tuetaan edelleen. Sen sijaan kaikissa muissa seudun kunnissa paikallisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tukemista on jatkettu osana kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää toimintaa.

Tarkastelu osoittaa siten, ettei kuntien ja hyvinvointialueen välinen avustusrooli ole käytännössä täysin eriytynyt. Kunnan ja hyvinvointialueen tehtävät limittyvät erityisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, ja samoja toimijoita tai toimintoja voidaan tukea eri rahoituslähteistä. Samalla alueellisuuden vaatimus voi jättää paikallisesti merkittävää järjestötoimintaa hyvinvointialueen avustusten ulkopuolelle. Jatkossa keskeinen kysymys onkin, miten kunnan ja hyvinvointialueen välinen työnjako voidaan järjestää niin, että paikallisesti merkittävä järjestötoiminta säilyy tuettuna ilman tarpeetonta päällekkäisyyttä tai epäselvyyttä rahoitusvastuista.

Taulukko 28. Kunnat ja sosiaali- ja terveysalan järjestöt

	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Avustaako kunta edelleen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaa?	✅	✅	✅	✅	✅	🟡	✅	✅

✅ = kyllä 🟡 = kyllä, mutta rajauksin ❌ =ei

7. Palkinnot, stipendit ja apurahat

Kuntien palkitsemiskäytännöt kohdistuvat pääosin yksityisiin henkilöihin, mutta useimmissa kunnissa palkinto voidaan myöntää myös yhteisölle, seuralle tai työryhmälle. Palkinnot ja stipendit jaetaan useimmiten esitysten perusteella, kun taas apurahojen saaminen edellyttää yleensä hakemuksen tekemistä. Päätöksentekovastuu on tyypillisesti lautakunnilla tai kunnanhallituksella, mutta joissakin kunnissa päätöksentekoon osallistuu myös erillisiä toimielimiä tai viranhaltijoita. Kunnan sisällä vastuu voi olla hajautettu siten, että kunnanhallitus päättää yleisluontoisista tai merkittävimmistä palkinnoista ja lautakunnat oman toimialansa, kuten liikunnan, kulttuurin tai nuorisotoiminnan, palkitsemisesta. Joissakin kunnissa päätös palkittavista tehdään puolestaan yhteistyössä lautakunnan ja kunnanhallituksen kesken.

Palkitsemisen paikallisuusvaatimukset ovat pääosin samankaltaisia kuin avustuksissa. Osassa kunnista palkinnon saajalta edellytetään kotipaikkaa kyseisessä kunnassa, kun taas toisissa riittää, että palkittavan toiminta kohdistuu kunnan alueelle tai hyödyttää sen asukkaita. Palkitsemista kohdennetaan erityisesti liikunnan, kulttuurin ja nuorisotoiminnan aloille, mutta useimmissa kunnissa mukana on myös hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen sekä opiskeluun liittyviä tukia.

Myös rahallisten palkintojen suuruuksissa on kuntien välillä huomattavia eroja. Pienimmillään stipendit voivat olla muutamia satoja euroja, kun taas erityisesti liikunnan alalla yksittäiset palkinnot voivat nousta useisiin tuhansiin euroihin. Tarkkaa euromäärää ei aina määritellä ennalta, vaan siihen voivat vaikuttaa esimerkiksi hakijoiden määrä, vuosittain käytettävissä oleva määräraha ja tapauskohtainen harkinta. Tämä tekee palkitsemisesta joustavaa, mutta vaikeuttaa samalla palkintojen ennakointia ja kuntien välisten käytäntöjen vertailua.

Palkitseminen ei kuitenkaan rajoitu rahallisiin tukiin. Kunnissa käytetään myös erilaisia aineettomia tunnustuksia, kuten kunniakirjoja, muistoesineitä ja ansiomerkkejä sekä juhla- ja kahvitustilaisuuksia. Joissakin kunnissa palkitseminen liittyy esimerkiksi itsenäisyyspäivän juhlaan tai muuhun viralliseen tilaisuuteen. Erityisesti silloin, kun rahapalkinnot ovat pieniä tai niitä ei jaeta lainkaan, tällaiset symboliset tunnustukset muodostavat merkittävän osan palkitsemista ja korostavat sen roolia paitsi taloudellisena tukena myös paikallisen toiminnan huomioimisena ja arvostuksen osoittamisena.

Taulukko 29. Kuntien palkitsemiset

Kunta	Laji	Kategoria	Suuruusluokka (€)	Mitä muuta palkitseminen voi olla?
Kangasala	Stipendi	liikunta, kulttuuri	Vaihtelee; liikunta n. 100–600 €, kulttuuri enintään 2 000 €	-
	Palkinto	yleispalkinto	enintään 5000 €	muistoesine, ansiomerkki
	Björkqvist-rahasto	opiskelu, kulttuuri	n. 1000-6000 €	-
Lempäälä	Stipendi	liikunta	vaihtelee vuosittain	-
	Palkinto	liikunta, kulttuuri, nuoriso, hyvinvointi ja osallisuus	vaihtelee vuosittain	tunnustuspalkinnot, kiitostilaisuus
	Kapteenien rahasto	liikunta	300 €	-
Nokia	Stipendi	liikunta, kulttuuri, nuoriso	liikunta n. 500-1000 €, kulttuuri ja nuoriso vähemmän	-
	Palkinto	liikunta, kulttuuri, nuoriso, vapaaehtoistoiminta	500-1000 €, liikunnassa huomattava urheilumenestys tapauskohtaisesti	-
Orivesi	Palkinnot ja stipendit	liikunta, kulttuuri, nuoriso	300-1500 €, huomattava urheilumenestys tapauskohtaisesti	mitali, kiertopokaali
	Taiteilijan apuraha	kulttuuri	n. 200-800 €	-
	Opintorahasto	opiskelu	jaettava summa enintään 3 500 €	-
Pirkkala	Palkinto	yleispalkinto	ei rahapalkintoa	muistoesine
Tampere	Palkinto	mm. liikunta, kulttuuri, kirjallisuus, esteettömyys, vapaaehtoistoiminta	liikunta 1000-20000 €, muut n. 1000-5000 €	muistoesine, kunniakirja, muu pieni palkinto
	Apuraha	kulttuuri	jaettava summa 30 000 €	-
Vesilahti	Stipendi	liikunta	200-1200 €	-
	Palkinto	liikunta, kulttuuri, nuoriso, hyvinvointi ja osallisuus	ei rahapalkintoa	kunniakirja ja pieni muistoesine
Ylöjärvi	Stipendi	liikunta	riippuu vuodesta, yleensä n. 50-200 €	-
	Palkinto	liikunta, kulttuuri, hyvinvointi ja osallisuus	500-1500 €, huomattava urheilumenestys tapauskohtaisesti	nimi Vuoden Urheilija -tauluun

Kuntien välillä oli selkeitä eroja siinä, kuinka hyvin palkintojen euromäärät ja muu sisältö oli esitetty verkkosivuilla. Osassa kunnista, kuten Tampereella, Pirkkalassa ja Vesilahdessa, tiedot olivat suhteellisen selkeästi saatavilla. Erityisesti Tampereen taulukko menestyvien urheilijoiden palkitsemisen periaatteista oli laaja ja kattava. Toisaalta myöskään Tampereella kaikkien palkitsemiskategorioiden osalta tietoa ei ollut esitetty yhdenmukaisesti, vaan joissakin tapauksissa palkinnon sisältö jäi epäselväksi.

Vastaava ilmiö oli havaittavissa useissa kunnissa, joissa joistakin palkitsemiskategorioista löytyi selkeämpiä kuvauksia ja euromääriä, kun taas toisista vastaavat tiedot puuttuivat kokonaan. Tämä korostui erityisesti Kangasalan, Oriveden ja Ylöjärven kohdalla, kun taas Lempäälässä ja Nokialla tiedon saatavuus oli vieläkin rajallisempaa.

Tietoa palkitsemisesta oli usein saatavilla myös epäsuorasti. Hakukoneella etsittäessä ensimmäisten tulosten joukossa saattoi olla esimerkiksi paikallislehden uutinen, jossa kerrottiin palkitut henkilöt tai yhteisöt. Toisinaan kärkituloksena oli kunnan oma uutinen tai tiedote, jossa palkitseminen esiteltiin. Näissä julkaisuissa sisältö vaihteli kuitenkin siten, että osassa tuotiin esiin pelkästään palkittavien nimet, kun taas toisissa mainittiin myös myönnetyt summat. Sen sijaan pysyvä sivu, jossa erityisesti palkintojen suuruusluokat olisi esitetty systemaattisesti, puuttui monissa kunnissa kokonaan.

Tämän vuoksi osa palkintojen euromääristä jouduttiin selvittämään kunnan pöytäkirjoista, koska tietoa ei ollut saatavilla muualta. Pelkkien verkkosivujen perusteella kokonaiskuvan muodostaminen palkitsemiskäytännöistä oli paikoin haastavaa. Kuntahaastattelujen perusteella palkitsemiskäytännöt näyttäytyivät kuitenkin selkeämpinä, ja kuntien edustajat pystyivät kuvaamaan melko tarkasti, millaisia palkintoja myönnettiin ja minkä suuruisista summista oli kyse. Tämä viittasi siihen, että palkitsemisen sisällöt ja suuruusluokat olivat kunnissa tiedossa ja määriteltyjä, vaikka

niitä ei ollut kaikilta osin tuotu esiin verkkosivuilla. Selvityksen aikana nousi lisäksi esiin, että useissa kunnissa oli jo käynnissä tai suunnitteilla toimenpiteitä palkitsemisia koskevan tiedon selkeyttämiseksi sekä verkkosivujen kehittämiseksi. Tässä raportissa esitetty arvio perustuu kuitenkin tietoihin, jotka olivat saatavilla selvityksen toteutusaikana touko–elokuussa 2026, eikä myöhemmin mahdollisesti tehtyjä muutoksia ole huomioitu tarkastelussa.

Taulukko 30. Palkintojen tietojen saatavuus ja selkeys kuntien verkkosivuilla

	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Onko kunnan myöntämien palkintojen euromäärä ja/tai muu sisältö kuvattu selkeästi kunnan verkkosivuilla?	🟡	🔴	🔴	🟡	🟢	🟢	🟢	🟡

🟢 pääsääntöisesti hyvin = tieto löytyy pääosin kunnan omilta sivuilta suhteellisen helposti
🟡 kohtalaisesti = osa tiedoista löytyy, mutta hajainaisesti/ vaatii etsimistä
🔴 heikosti = tieto puutuu, löytyy vain epäsuorasti tai vaatii merkittävää selvitystyötä

8. Taiteen perusopetuksen avustus

Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista, ensisijaisesti lapsille ja nuorille suunnattua tavoitteellista ja pitkäjänteistä taidekasvatusta. Opetusta järjestetään useilla eri taiteenaloilla, kuten musiikissa, kuvataiteessa, tanssissa ja käsityössä. Suomessa taiteen perusopetus muodostaa kansainvälisesti poikkeuksellisen järjestelmän, jossa opetus etenee yleisen tai laajan oppimäärän mukaisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, ei pvm.; Leskinen, 2020.)

Taiteen perusopetusta voivat järjestää kunnat, kuntayhtymät, valtion oppilaitokset sekä opetus- ja kulttuuriministeriön luvan saaneet yksityiset toimijat. Kunnat voivat tuottaa opetuksen itse, hankkia sitä ostopalveluna tai tukea ulkopuolisia oppilaitoksia. Järjestämistavat ja palvelurakenne vaihtelevat kunnittain. (Leskinen, 2020; Opetus- ja kulttuuriministeriö, ei pvm.; Taiteen perusopetusliitto TPO ry, ei pvm.)

Rahoitus muodostuu valtionosuuksista, kuntien rahoituksesta ja oppilasmaksuista. Kuntien tuki voi kohdistua sekä suoriin avustuksiin että epäsuoriin tukimuotoihin, kuten tilojen tarjoamiseen maksutta tai alennettuun hintaan. Käytännöt vaihtelevat kunnittain, eikä tukijärjestelmä ole täysin yhtenäinen. (Leskinen, 2020; Opetus- ja kulttuuriministeriö, ei pvm.; Taiteen perusopetusliitto TPO ry, ei pvm.)

Tampereen kaupunkiseudulla taiteen perusopetuksesta on laadittu Eeva Leskisen vuonna 2020 toteuttama selvitys, joka toimii keskeisenä lähteenä tässä lyhyessä katsauksessa alueen nykytilaa tarkasteltaessa. Tarkastelussa on otettu myös huomioon oppilaitoskentässä sekä kuntien tukikäytännöissä tapahtuneet muutokset. Osa vuonna 2020 toimineista taiteen perusopetuksen oppilaitoksista ei enää järjestä toimintaa tai ne eivät enää esiinny kuntien nykyisissä luetteloissa, ja vastaavasti mukaan on tullut uusia

toimijoita. Tampereella aiemmin käytössä olleet kumppanuusavustukset on myös nykyään korvattu taidelaitosten yleisavustuksilla. Kaupunki tukee nykyisin pääsääntöisesti valtionosuutta saavia eli opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvan saaneita taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, minkä lisäksi poikkeuksena tuen piirissä on Vimmart. Näin päivitetty aineisto kuvaa vuoden 2026 tilannetta, mutta yleiskuva perustuu edelleen Leskisen esittämään kokonaisuuteen.

Taulukko 31. Taiteenalat sekä oppilaitosten määrä kunnissa

Kunta	Musiikki	Tanssi	Kuvataide	Käsityö	Sirkus	Mediataide	Sanataide	Teatteri	Oppilaitosten määrä
Kangasala	✓	✓	✓	✓				✓	5
Lempäälä	✓	✓	✓	✓				✓	5
Nokia	✓	✓	✓			✓		✓	5
Orivesi	✓		✓	✓					3
Pirkkala	✓	✓	✓	✓		✓		✓	2
Tampere	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	26
Vesilahti	✓		✓	✓					2
Ylöjärvi	✓	✓	✓	✓				✓	6

Lähde: Taulukko koottu ja muokattu Leskinen (2020) perusteella.

Taiteen perusopetuksen järjestämisessä Tampereen kaupunkiseudulla kuntien roolit ja tukikäytännöt vaihtelevat merkittävästi. Osa kunnista järjestää opetusta seudullisten kansalaisopistojen kautta, jolloin kunnat tilaavat opetustunteja sopimuspohjaisesti ja vastaavat tilakustannuksista. Toisaalta kunnissa on käytössä myös suoria avustuksia, tilavuokra-alennuksia sekä ostopalveluihin perustuvia ratkaisuja. (Leskinen, 2020.)

Kunnat tukevat taiteen perusopetuksen oppilaitoksia useilla rinnakkaisilla tavoilla. Tuki voi kohdistua suoraan rahallisiin avustuksiin, mutta lisäksi kunnat tarjoavat oppilaitoksille epäsuoraa tukea esimerkiksi maksuttomien tai alennettujen tilojen muodossa sekä rahoittamalla oppilaspaikkoja. Tukikäytännöille ei kuitenkaan ole olemassa yhtenäistä mallia, vaan kuntien välillä on merkittäviä eroja, sillä osa kunnista painottaa suoraa taloudellista tukea, osa epäsuoria tukimuotoja, ja joissakin kunnissa opetus järjestetään pääosin ostamalla palvelu ulkopuoliselta toimijalta. Tämän lisäksi Leskisen (2020) haastattelujen perusteella käsityö- ja muotoilukoulu Näpsällä on useimmissa kunnissa erityinen asema avustusten kohdentamisessa. Tämä liittyy oppilaitoksen pitkään toimintahistoriaan sekä sen taustayhteisön, Taito Pirkanmaa ry:n, vakiintuneeseen asemaan alueella.

Taulukko 32. Kuntien taiteen perusopetuksen järjestämistavat ja tukikäytännöt

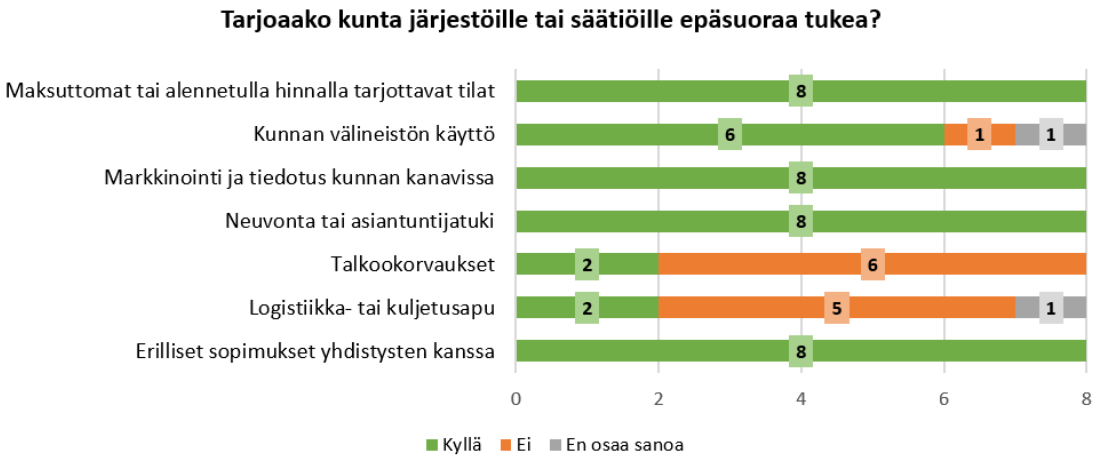
Kunta	Järjestämistapa	Suora avustus	Epäsuora tuki (tilat)	Ostopalvelu / tilaaminen	Muu / erityispiirteet
Kangasala	Useita yksittäisiä oppilaitoksia	Kyllä	Kyllä	Kyllä (Tampereen konservatorio)	Rahoittaa konservatorion oppilaspaikkoja; Näpsän avustus kattaa myös vuokrat
Lempäälä	Pirkan opisto + muut	Kyllä	Kyllä (50 %)	Kyllä (Pirkan opisto)	Tukee alle 18-vuotiaiden osallistumista myös muissa kunnissa
Nokia	Pirkan opisto + muut	Ei	Kyllä (50 %)	Kyllä (Pirkan opisto)	Pirkan opiston isäntäkunta
Orivesi	Oma kansalaisopisto + ostopalvelut	Ei	Kyllä (Näpsä)	Kyllä (Merikanto-opisto)	Oma opisto + Merikanto-opisto; Näpsälle maksuttomat tilat
Pirkkala	Pirkan opisto + Näpsä	Kyllä (Näpsä)	Kyllä (Näpsä)	Kyllä (Pirkan opisto)	Näpsällä erityisasema avustuksissa ja tiloissa
Tampere	Oma kansalaisopisto + muut	Kyllä	Ei	Ei	Avustukset pääosin VOS/OKM-toimijoille; poikkeuksena Vimmart
Vesilahti	Pirkan opisto + Näpsä	Kyllä (Näpsä)	Kyllä (Näpsä)	Kyllä (Pirkan opisto)	Näpsällä erityisasema avustuksissa ja tiloissa
Ylöjärvi	Oma oppilaitos + seutuopistot	Kyllä (Näpsä)	Kyllä	Kyllä (Pirkanmaan musiikkiopisto + työväenopisto)	Näpsälle oppilaspaikkakohtainen tuki

Lähde: Taulukko koottu ja muokattu Leskinen (2020) perusteella.

9. Epäsuora tuki

Varsinaisten rahallisten avustusten lisäksi kunnat tukevat järjestöjen toimintaa myös monin epäsuorin tavoin. Epäsuoralla tuella tarkoitetaan julkisen sektorin tarjoamia taloudellisia etuja, jotka eivät ole suoraa rahallista tukea, mutta jotka vähentävät järjestöjen toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Epäsuorien tukien määrittely on kuitenkin haastavaa, sillä niiden rahallista arvoa ei useinkaan ole mahdollista määrittää yksiselitteisesti. Esimerkiksi kunta voi tarjota järjestöille omistamiaan tiloja maksutta tai markkinahintaa edullisemmin, mutta tuen arvoa ei välttämättä kirjata varsinaiseksi avustukseksi. Tilakustannuksia voidaan myös kompensoida osana yleisavustusta tai erillisenä tila-avustuksena. Vaikka järjestön näkökulmasta lopputulos voi olla sama, erilaiset toteutustavat vaikuttavat siihen, miten tuki näyttäytyy ja miten sitä voidaan mitata. (Manu ym., 2025, s. 14.) Kuntien tarjoama tuki voi koostua myös esimerkiksi vuokratuesta, tietotekniikan käyttömahdollisuuksista tai tapahtumien järjestämiseen liittyvästä avusta (Sosiaalibarometri, 2022, s. 13).

Kuvio 5 kokoaa haastatteluaineistossa sekä kunnille lähetetyistä kyselyistä tunnistetut epäsuoran tuen muodot ja niiden yleisyyden seudun kunnissa. Tarkastelun perusteella epäsuorat tukimuodot muodostavat kunnissa monipuolisen kokonaisuuden, ja useat tukimuodot ovat käytössä laajasti eri kunnissa. Kaikissa tarkastelluissa kunnissa tarjotaan järjestöille tai säätiöille maksuttomia tai alennettuja tiloja, markkinointia tai tiedotusta kunnan kanavissa, neuvontaa tai asiantuntijatukea sekä erilaisia sopimuksiin perustuvia yhteistyömuotoja. Myös kunnan välineistön käyttö on suhteellisen yleistä, sillä sitä tarjoaa kuusi kuntaa. Harvinaisempia ovat puolestaan talkookorvaukset sekä logistiikka- ja kuljetusapu, joita esiintyy kahdessa kunnassa.

Kuvio 5. Järjestöille ja säätiöille tarjottu epäsuora tuki

Kuvion 6 esimerkit osoittavat, että epäsuora tuki voi käytännössä olla hyvin monenlaista. Kyse voi olla yksittäisestä kustannuksia vähentävästä edusta, kuten maksuttomasta tai alennetusta tilasta tai kunnan välineistön käytöstä, mutta myös laajemmasta ja

pitkäaikaisemmasta yhteistyöstä kunnan ja järjestön välillä. Tukea voidaan tarjota myös esimerkiksi markkinoinnin, neuvonnan tai asiantuntija-avun muodossa. Epäsuoran tuen muodot eivät siten aina näyttäydy kunnallisessa avustusjärjestelmässä avustuksina, vaikka niillä voi olla järjestölle taloudellista tai toiminnallista merkitystä.

Tämä näkyy myös epäsuorien tukien seurannassa. Ainoastaan Pirkkalassa ja Nokialla alennetut tilavuokrat mainittiin muiden avustusten yhteydessä, ja Pirkkala oli tarkastelluista kunnista ainoa, jossa alennettujen tilavuokrien määrää yhdistyksille seurattiin. Tampereella myönnettiin vuonna 2025 lähes kahdeksan miljoonaa euroa tila-avustuksia, mutta tähän kokonaisuuteen eivät sisältyneet esimerkiksi liikuntajärjestöille myönnetyt alennetut tilavuokrat. Tämä havainnollistaa sitä, kuinka eri tavoin epäsuoria tukia voidaan kunnissa kirjata ja seurata.

Kokonaisuutena tarkasteltuna epäsuorat tukimuodot täydentävät kuntien rahallista avustusjärjestelmää ja muodostavat osan järjestöjen saamasta julkisesta tuesta. Niiden merkitystä on kuitenkin vaikea arvioida euromääräisesti, sillä useimmissa kunnissa epäsuorien tukien rahallista arvoa ei seurata systemaattisesti. Tämän vuoksi myös kuntien järjestöille kohdentaman tuen kokonaismäärä jää osittain näkymättömäksi, mikä vaikeuttaa sekä kuntien välistä vertailua että kokonaiskuvan muodostamista järjestöjen saamasta julkisesta tuesta.

Aineistossa tunnistettiin lisäksi joitakin muita tukimuotoja, kuten vähävaraisille suunnattu Kaikukortti sekä kunnan ja urheilijan tai joukkueen välinen kummitoiminta. Kaikukortilla tuetaan vähävaraisten mahdollisuuksia osallistua kulttuuritapahtumiin maksutta. Kummitoiminta puolestaan perustuu kunnan ja urheilijan tai joukkueen väliseen sopimukseen, jossa kunta tarjoaa rahallista tukea ja saa vastineeksi esimerkiksi näkyvyyttä. Kyse on siten pikemminkin vastikkeellisesta yhteistyöstä kuin varsinaisesta epäsuorasta tuesta tai palkitsemisesta.

Kuvio 6. Esimerkkejä epäsuorista tuista

10. De minimis -tuki

De minimis -tuella tarkoitetaan EU:n valtiontukisääntelyyn kuuluvaa vähämerkityksistä tukea, jota julkinen toimija voi myöntää ilman erillistä hyväksyntää. Tuen määrä on rajattu enintään 300 000 euroon kolmen vuoden aikana yhtä toimijaa kohden. Vuonna 2026 de minimis -tuen soveltamiseen tuli uusi keskitetty raportointivelvollisuus. Sääntely koskee myös voittoa tavoittelemattomia ja yleishyödyllisiä yhdistyksiä sekä kolmannen sektorin järjestöjä silloin, kun ne harjoittavat markkinaehtoista taloudellista toimintaa, kuten tavaroiden tai palvelujen tarjoamista markkinoilla. Käytännössä myös yhdistys voi kuulua de minimis -sääntelyn piiriin, jos osa sen toiminnasta täyttää taloudellisen toiminnan tunnusmerkit. (Työ- ja elinkeinoministeriö, ei pvm.)

Asetuksen myötä taloudellista toimintaa harjoittavien yhdistysten tulee ilmoittaa kunnalle kaikki saamansa de minimis -tuet kolmen edeltävän verovuoden ajalta, jotta tuen kokonaismäärä pysyy sallitun rajan puitteissa (Työ- ja elinkeinoministeriö, ei pvm.). Kunnan näkökulmasta tämä tarkoittaa, että avustusta myönnettäessä on joissakin tilanteissa arvioitava sekä tuen saajan toiminnan luonne että aiemmin saadun de minimis -tuen määrä. Tämä tuo kuntien avustustoimintaan uusia tulkintakysymyksiä ja lisää hallinnollista työtä erityisesti tilanteissa, joissa on epäselvää, onko yhdistyksen toiminta yleishyödyllistä vai markkinaehtoista. Haasteena on myös se, että sama yhdistys voi harjoittaa samanaikaisesti sekä yleishyödyllistä että taloudellista toimintaa.

Haastattelujen perusteella tämä epäselvyys on tunnistettu laajasti, ja kunnissa käytännöt vaihtelevat sen suhteen, miten tuen piiriin kuuluvat toimijat määritellään ja miten heitä koskeva raportointi toteutetaan. Haastatteluista kävi myös ilmi, miten kuntien käytännöt de minimis -tuen ilmoittamisesta eroavat huomattavasti toisistaan. Taulukko 33 havainnollistaa, että kunnat ovat päätyneet erilaisiin tapoihin arvioida ja ilmoittaa de minimis -tuen piiriin kuuluvia toimijoita. Käytännöt eivät kuitenkaan ole täysin yksiselitteisiä ja kaikissa tapauksissa rajanveto ei ole täysin selkeä. Esimerkiksi Tampereella hakemusten käsittelyn yhteydessä arvioidaan, voisiko avustus muodostaa valtiontukisääntelyn näkökulmasta tuen, mutta käytännössä kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja hyvinvointiavustusten ei yleensä katsota kohdistuvan sellaiseen taloudelliseen toimintaan, joka kuuluisi de minimis -sääntelyn piiriin. Näin ollen Tampereen menettely perustuu enemmän tapauskohtaiseen arviointiin kuin siihen, että kaikki avustukset lähtökohtaisesti rajattaisiin tarkastelun ulkopuolelle.

Kuntien erilaiset tavat viittaavat myös siihen, että käytännöt ovat vielä osin muotoutumassa, sillä uusi keskitetty raportointivelvollisuus on tullut voimaan vasta vuonna 2026. Haastatteluissa nousi myös esille haasteet epäsuorien tukien ilmoittamisesta de minimis -tukena. De minimis -sääntelyn näkökulmasta myös ei-rahalliset tuet, kuten maksuttomat tai alennetulla hinnalla tarjottavat tilat, välineistön käyttö tai muut vastaavat edut, voidaan tulkita taloudelliseksi tueksi. Näin ollen ne tulisi

huomioida osana de minimis -tuen kokonaismäärää. Kuntahaastattelujen perusteella tällaisia tukimuotoja ei kuitenkaan tällä hetkellä systemaattisesti huomioida de minimis -tukena. Tämä viittaa siihen, että käytännön soveltaminen on vielä osin keskeneräistä ja että epäsuoran tuen asema suhteessa valtiontukisääntelyyn on kunnissa edelleen epäselvä.

Taulukko 33. De minimis -tuen ilmoittamisen käytännöt kunnittain

Miten kunta menettelee de minimis -tuen kanssa?	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Kunta ilmoittaa kaikki avustusta hakeneet toimijat		☑		☑				☑
Kunta ilmoittaa vain ne yhdistykset, jotka ovat itse ilmoittaneet kuuluvansa tuen piiriin					☑			
Kunta käy jokaisen yhdistyksen läpi ja pohtii, kuuluuko toiminta tuen piiriin	☑		☑					
Kunta ei ilmoita toimijoita, koska toimintaa ei tulkita tuen piiriin kuuluvaksi						☑		
Kunta ei myönnä avustusta de minimis -tuen piiriin kuuluviin menoihin							☑	

11. Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan julkisten varojen käyttöä koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Sen perusideana on, että kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi oman kotikuntansa budjetin kohdentamiseen ja määrärahojen käyttöön. Osallistumisen menetelmänä se edistää avoimia ja läpinäkyviä päätöksentekokäytäntöjä sekä vahvistaa asukkaiden osallisuutta julkisessa hallinnossa. (Salminen, Häikiö & Lehtonen, 2016.)

Osallistuvaa budjetointia voidaan toteuttaa monin eri tavoin, eikä siihen ole olemassa yhtä vakiintunutta mallia. Sitä voidaan hyödyntää erilaisissa tilanteissa ja tarpeissa, kuten palvelujen kehittämisessä, investointien suunnittelussa tai paikallisten kehittämishankkeiden toteutuksessa. Näin osallistuva budjetointi toimii sekä demokratian vahvistamisen välineenä että keinona kohdentaa resursseja asukkaiden tarpeita vastaavasti.

Kahdeksasta Tampereen kaupunkiseudun kunnasta osallistuva budjetointi on käytössä Kangasalla, Nokialla, Pirkkalassa, Tampereella sekä Vesilahdessa, mutta käytännöt ja toimintamallit eroavat toisistaan. Tampereella osallistuvaan budjetointiin on varattu 40 000 euroa, mikä on tarkastelluista kunnista toiseksi suurin summa. Vaikka Tampere on väkiluvultaan selvästi suurin kunta, osallistuvaan budjetointiin kohdennettu määräraha on suhteellisen maltillinen. Vielä vuonna 2025 kaupungissa jaettiin lisäksi Mansen Massit -yhteisörahaa, jonka saajat valittiin kuntalaisten yleisöäänestyksellä, mutta tästä toimintatavasta on luovuttu säästösyistä.

Nokialla osallistuvaan budjetointiin on varattu tarkastelluista kunnista suurin määräraha, 100 000 euroa vuosille 2026–2027. Haastattelussa tuli esille, että Nokialla

osallistuva budjetointi on hyvin kuntalaislähtöistä, ja asukkailla on merkittävä rooli kohteen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kangasalla osallistuvaan budjetointiin on varattu 20 000 euroa. Vesilahdessa puolestaan nuorten osallistuvaa budjetointia pilotoitiin ensimmäisen kerran vuosina 2024–2025 noin 3 000 euron määrärahan turvin. Myös Pirkkalassa osallistuva budjetointi on vielä suhteellisen uusi toimintamalli, sillä hanke on toteutettu vasta kahdesti. Ensimmäisellä toteutuskerralla kuntalaiset saivat ehdottaa, miten kokeiluun varattu 30 000 euroa käytettäisiin kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Vuoden 2025 toteutuksessa kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet kohdistuivat kuitenkin enää toteutustapaan, eivät itse kohteen valintaan.

Lempäälässä, Orivedellä ja Ylöjärvellä osallistuvaa budjetointia ei tällä hetkellä toteuteta varsinaisena talousarvioon kirjattuna toimintamallina, vaikka sitä on joissakin kunnissa kokeiltu aiemmin. Haastattelujen perusteella Orivedellä sekä Ylöjärvellä hyödynnetään kuitenkin osallistuvan budjetoinnin kaltaisia toimintatapoja. Orivedellä kaupunki ottaa asukkaita mukaan päätöksentekoon esimerkiksi erilaisten kyselyiden, äänestysten ja ideointiprosessien kautta, vaikka toimintaan ei ole osoitettu erillistä määrärahaa. Myös Ylöjärvellä haastatteluissa tuotiin esiin, että osallistuvan budjetoinnin periaatteita voidaan hyödyntää tilanteissa, joissa avustusmäärärahoista jää varoja jakamatta. Vaikka kaupungilla ei tässä tilanteessa ole erillistä osallistuvan budjetoinnin määrärahaa, toimintamallia voidaan soveltaa tarpeen mukaan.

Yksi mielenkiintoinen huomio liittyi erityisesti nuorille suunnattuihin osallistamisen malleihin ja niiden erilaisiin toteutustapoihin. Tampereella ja Vesilahdessa nuoret pääsevät osallistuvan budjetoinnin kautta päättämään lapsille ja nuorille suunnittujen palvelujen tai toimintojen toteuttamisesta. Orivedellä (nuorilta nuorille -avustus) ja Ylöjärvellä (nuva-raha) vastaavaa ideaa toteutetaan avustusjärjestelmän kautta. Näissä kunnissa nuorille on osoitettu erillisiä määrärahoja, joiden käytöstä nuorisovaltuusto päättää. Vaikka toimintamallit luokitellaan kunnissa eri tavoin, niiden taustalla on sama perusajatus, jossa nuoret osallistuvat itse heille suunnattujen palveluiden, toimintojen tai hankkeiden suunnitteluun ja rahoituksen kohdentamiseen.

Taulukko 34. Kuntien osallistuva budjetointi

Kunta	Osallistuva budjetointi?	Budjetoitu summa	Lisätietoa
Kangasala	✅	20 000 €	
Lempäälä	❌	-	ollut aikaisemmin käytössä
Nokia	✅	100 000 € vuosille 2026-2027	
Orivesi	❌	-	
Pirkkala	✅	aikaisemmin 30 000 €	v. 2025 kohde oli jo valmiiksi päätetty → kansalaiset osallistuivat suunnitteluun
Tampere	✅	40 000 €	lapsilta ja nuorilta lapsille ja nuorille (Masseista mahiksia -toiminraha)
Vesilahti	✅	n. 3 000 €	toteutetaan kahden vuoden välein, lapsilta ja nuorilta lapsille ja nuorille
Ylöjärvi	❌	-	ollut aikaisemmin käytössä

12. Yhteenveto

Tämän selvityksen tavoitteena on ollut tarkastella ja vertailla Tampereen kaupunkiseudun kuntien avustuskäytäntöjä sekä tunnistaa keskeisiä yhtäläisyyksiä ja eroja kuntien välillä. Tarkastelu osoittaa, että kuntien avustusjärjestelmien perusrakenne on hyvin samankaltainen, vaikka käytännön toteutuksessa on eroja. Kaikissa tarkastelluissa kunnissa avustustoiminnan rungon muodostavat toiminta- ja kohdeavustukset, joiden lisäksi kunnissa käytetään erilaisia epäsuoran tuen muotoja sekä palkitsemista.

Yhteneväisen avustusrakenteen lisäksi avustuksia kohdennetaan pääasiassa samoille toimialoille, erityisesti liikuntaan, kulttuuriin, nuorisotoimintaan sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen. Liikunta erottuu kuitenkin selvästi suurimpana avustuskohteena lähes kaikissa kunnissa. Liikuntajärjestöille kohdentuvat avustukset ovat monissa kunnissa euromääräisesti suuria, ja myös suurimmat yksittäiset avustukset myönnetään tyypillisesti urheiluseuroille.

Myös myöntämisperiaatteissa kunnat tarkastelevat pitkälti samoja asioita, kuten toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja laajuutta. Erot kuntien välillä eivät siten ensisijaisesti liity siihen, mitä avustustoiminnalla pyritään tukemaan, vaan siihen, miten yhteisiä periaatteita toteutetaan käytännössä. Erot näkyvät esimerkiksi avustusten arviointimenetelmissä, hakuaikatauluissa, kohderyhmissä, päätöksentekijöissä sekä raportointi- ja seurantakäytännöissä. Myös saman kunnan sisällä käytännöt voivat vaihdella avustuslajin ja toimialan mukaan. Esimerkiksi pisteytyksen käyttö on yleisempää liikunnan ja nuorisotoiminnan avustuksissa, joissa hakijoita voidaan vertailla määrällisten kriteerien avulla, kun taas kulttuurin sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden avustuksissa arviointi perustuu useammin laadullisiin kriteereihin ja kokonaisharkintaan.

Rahoituksen näkökulmasta kuntien välillä on sekä määrällisiä että rakenteellisia eroja. Avustusten kokonaismäärät vaihtelevat erityisesti kuntien koon mukaan, ja Tampere erottuu suuremman mittakaavan toimijana. Väestöön suhteutettuna erot tasoittuvat jonkin verran. Toiminta-avustukset muodostavat kuitenkin kaikissa kunnissa keskeisen osan avustusjärjestelmää, kun taas kohdeavustukset täydentävät kokonaisuutta. Monessa kunnassa liikunta on myös suurin avustuskohde. Kuntien rahoitusperiaatteissa korostetaan lisäksi sitä, ettei avustuksen tulisi muodostaa yhdistyksen ainoaa tai pääasiallista rahoituslähdettä. Käytännössä avustusten merkitys voi kuitenkin olla toimijoille huomattava, vaikka kuntien mahdollisuudet seurata avustusten osuutta yhdistysten kokonaisrahoituksesta ovat rajalliset.

Myös palkitseminen ja epäsuorat tuet muodostavat kaikissa kunnissa rahallisten avustusten rinnalle oman tukikokonaisuutensa. Palkitsemisessa on paljon kuntien

välisiä yhtäläisyyksiä, mutta käytännöt vaihtelevat esimerkiksi palkintojen määrässä, suuruudessa, kriteereissä ja päätöksenteossa. Palkitsemisen merkitys ei myöskään rajoitu rahalliseen tukeen, vaan tunnustuksilla voidaan antaa symbolista arvoa paikalliselle toiminnalle. Palkitsemisten lisäksi osa kunnista antaa stipendejä ja apurahaa erityisesti taiteen harrastamiseen tai opiskeluun.

Epäsuoraa tukea puolestaan tarjotaan muun muassa maksuttomina tai alennettuina tiloina, sopimusperusteisena yhteistyönä sekä neuvonta-, koulutus- ja asiantuntijatukena. Näiden tukimuotojen kokonaismäärää on kuitenkin vaikea arvioida, koska niiden rahallista arvoa ei useimmissa kunnissa seurata systemaattisesti.

Avustusten kohderyhmissä ja paikallisuusvaatimuksissa kuntien peruslinjat ovat niin ikään melko samankaltaisia, vaikka yksittäisiä eroja esiintyy. Rekisteröidyt yhdistykset muodostavat keskeisen avustusten saajaryhmän, mutta erityisesti kohdeavustuksissa hakijajoukko voi olla tätä laajempi. Hyvinvointialueuudistus on puolestaan muuttanut erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöjen asemaa ja tuonut uusia kysymyksiä kuntien ja hyvinvointialueiden väliseen työnjakoon. Myös uusi de minimis -sääntely lisää avustustoiminnan tulkintakysymyksiä erityisesti silloin, kun tukea myönnetään taloudellista toimintaa harjoittaville toimijoille tai epäsuoran tuen muodossa.

Kokonaisuutena tarkasteltuna Tampereen kaupunkiseudun kuntien avustusjärjestelmillä on selkeästi tunnistettava yhteinen perusrakenne, mutta niiden sisällä on huomattavasti paikallista vaihtelua. Kunnat tukevat pitkälti samoja toimialoja ja käyttävät samankaltaisia avustusmuotoja, mutta erot tulevat esiin siinä, miten avustuksia haetaan, arvioidaan, kohdennetaan, päätetään ja seurataan. Paikallinen harkinta mahdollistaa avustusjärjestelmien sovittamisen kuntien omiin tarpeisiin, mutta samalla se vaikeuttaa käytäntöjen vertailua ja kokonaiskuvan muodostamista kuntien järjestöille kohdentamasta tuesta.

Avustustoimintaa tarkasteltaessa on kuitenkin tärkeää huomioida myös sen laajempi yhteiskunnallinen merkitys. Järjestöt ja seuratoimijat eivät ainoastaan vastaanota kuntien myöntämää taloudellista tukea, vaan tuottavat paikallisesti hyvinvointia, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja harrastusmahdollisuuksia sekä toteuttavat toimintaa, joka kytkeytyy myös kuntien omiin hyvinvointi- ja elinvoimatavoitteisiin. Tämän vuoksi avustuksia ei ole mielekästä tarkastella ainoastaan kunnan myöntäminä taloudellisina tukina, vaan osana laajempaa kuntien ja kansalaisyhteiskunnan välistä yhteistyötä. Järjestötoiminnan tukeminen voi mahdollistaa kunnille palveluja ja toimintaa, joiden tuottaminen kokonaan kunnan omana toimintana voisi edellyttää huomattavasti suurempia resursseja. Samalla avustustoiminta on yksi niistä tavoista, joilla kunta ohjaa sitä, millaista toimintaa paikallisella tasolla tuetaan ja millaisia tavoitteita sen katsotaan edistävän.

Lähteet

Leskinen, E. (2020). *Taiteen perusopetus Tampereen kaupunkiseudulla: nykytila ja tulevaisuus*. Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä. Taiteen-perusopetus-Tampereen-kaupunkiseudulla-2020.pdf

Manu, S., Pihlajamäki, T., Siltanen, K., & Vainio, A. (2025). *Kuntien ja hyvinvointialueiden avustukset järjestöille ja säätiöille: Selvitys avustustoiminnasta ja siihen liittyvistä tietoprosesseista*. Oikeusministeriö. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-566-1

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (ei pvm.). Taiteen perusopetus. Taiteen perusopetus - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö (luettu 15.6.2026)

Patentti- ja rekisterihallitus. (ei pvm.). Laaja yhdistyshaku. Laaja yhdistyshaku - Yhdistysrekisterin tietopalvelu (luettu 28.5.2026).

Pirkanmaan hyvinvointialue. (ei pvm.). *Järjestöyhteistyö ja avustukset*. https://pirha.fi/tietoa-meista/jarjestoyhteistyo/avustukset

Taiteen perusopetusliitto TPO ry. (ei pvm.). Tietoa taiteen perusopetuksesta. Taiteen perusopetus - Taiteen perusopetusliitto (luettu 15.6.2026)

Tampereen kaupunki. (2025). *Tampereen kaupungin avustustoiminta ja järjestökentän toimintaedellytykset*. https://tampere.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kulttuuri_ja_vapaaaikalautakunta/Kokous_1862025/Tampereen_kaupungin_avustustoiminta_ja_j(445701)

Salminen, J., Häikiö, L. & Lehtonen, P. (2016). Osallistuva budjetointi hallinnollisena ja poliittisena käytäntönä. Hallinnon tutkimus, 35(1), s. 60–75.

Tampereen kaupunki. (2026). Tampereen kaupungin avustustoiminta ja valtionavustukset. https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYTc4ZWYxMjEtMTllZC00MzkzLWIzMDAtMGZhMmI2ZTk5YTM0IiwidCI6ImRkZTVkYzEyLWJkM2MtNGMwNi04NWNjLTM0MzYxZWZlOWFkNCIsImMiOjI9&disablecdnExpiration=1779116531

Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä. (2024). *Selvitys Turun kaupunkiseudun liikuntaharrastusten avustusmalleista: Päivitetty loppuraportti 12.12.2024*. https://turunseutu.fi/wp-content/uploads/2026/05/Selvitys-Turun-kaupunkiseudun-liikuntaharrastusten-avustusmalleista-Paivitetty-loppuraportti-12.12.2024.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö. (ei pvm.). *Vähämerkityksinen tuki eli de minimis -tuki*. https://tem.fi/vahamerkityksinen-tuki-eli-de-minimis-tuki